Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

1993 йил 19 январь • Сешанба • № 8 (14036) ترکستان ✽ TURKİSTAN Нархи 5 сўм.

Қуролли Кучларнинг раҳбарияти билан учрашув

15 январь куни Мудофаа вазирлигида Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Қуролли Кучларнинг раҳбарлари билан учрашди.

Президент ҳозир бўлган кишиларга республикадаги, Марказий Осиё минтақасидаги сиёсий вазият ҳақида, шунингдек, ҳозирги мураккаб ўтиш даврида ижтимоий-сиёсий барқарорликни сақлаш юзасидан Ўзбекистон раҳбарияти кўраётган тадбирлар ҳақида гапириб берди.

Учрашувда «Мудофаа тўғрисида», «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги қонунларни амалга ошириш, ҳарбий интизомни янада мустаҳкамлаш, ҳарбий хизматчиларни ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоялашни кучайтириш масалалари муҳокама қилинди.

Қуролли Кучларини қуриш, ривожлантириш ва ислоҳ қилишнинг ҳозирги шароитдаги концепциясини ишлаб чиқиш масалаларига алоҳида эътибор берилди. Президент ўз нутқида Ўзбекистон Республикаси ҳарбий доктринасининг асосий йўналишларини белгилаб берди, унинг мазмуни Ўзбекистоннинг тинчликсеварлик сиёсатига асосланиши зарурлигини таъкидлади. Бу сиёсат республиканинг ҳам жаҳон, ҳам минтақа миқёсидаги миллий манфаатларига мос бўлиб тушади.

Ўзбекистон Республикасининг мудофаа вазири генерал-лейтенант Р. У. Аҳмедов ўз нутқида Қуролли Кучларнинг жанговар шайлигини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари ҳақида маълумот берди.

Қўшилмалар ва қисмлар қўмондонларининг нутқларида Қуролли Кучларнинг шахсий таркиби республика чегараларини, Ўзбекистон аҳолисининг тинч турмушини, давлат суверенитети ва ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилиш соҳасидаги ҳарбий бурчини шараф билан бажараётганлиги таъкидланди. Улар ҳарбий хизматчилар ва оила аъзоларига доимий ғамхўрлик учун республика раҳбариятига чуқур миннатдорчилик изҳор этдилар ва ўзбекистонлик жангчилар ватанимиз мудофаа қудратини мустаҳкамлаш йўлида бундан буён ҳам фидокорона меҳнат қилаверадилар, деб Ўзбекистон Президентига ваъда бердилар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти учрашув қатнашчиларининг саволларига жавоб қайтарди.

Учрашув амалий, ишчанлик вазиятида ўтди.

(ЎзА).

МЕҲНАТИГА ЯРАША МУКОФОТ

Тошкентдаги «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасида мукофотлаш шартлари ўзгартирилди.

Илгари трикотажчилар қанча ишламасинлар тариф ставкасидан ортиқ ололмас эдилар. Эндиликда иш ҳаққининг юқори чегаралари йўқ. Масалан, ишбай асосида ишловчи ходим меъёрдаги ишни бажарса, унга 10 фоиз миқдорида мукофот тўланиши лозим. Шундан сўнг мукофот миқдори иш унумига қараб ошаверади. Бунинг устига агар ишчи чиқитларни белгиланган миқдордан ошириб юбормаса, иш ҳаққига қўшимча ҳам кўпаяди.

120 МИНГГА БУҚА

Яқинда Янгиқўрғон мол бозорида одамлар хаёлига келмаган антиқа савдо бўлди. Яхши боқилган буқа оз эмас, кўп эмас 120 минг сўмга сотилди.

Назарбек бозорида эса катта бир қўчқорни эгаси 41 минг сўмга ҳам бермаган.

РОССИЯДА МАТБУОТ КУНИ

МОСКОВЛИК журналистлар, оммавий ахборот воситаларининг раҳбарлари Россия матбуоти кунини нишонлашди. Икки йилдирки, бу сана «Правда» чиқа бошлаган кунда эмас, балки илк рус газети «Ведомости» чоп этила бошлаган кунда нишонланмоқда.

Йиғинда «тўртинчи ҳокимият» эгаларини қутлаш учун деярли барча соҳа вакиллари иштирок этди. Президент Борис Ельцин юборган табрикнома ўқиб эшиттирилди.

Кеча иштирокчиларига Москва журналистлари уюшмаси томонидан белгиланган 1992 йилги мукофотлар соҳиблари таништирилди. Уларга диплом ва овозёзгичлар топширилди. Биринчи рус мустақил банки эса қўшимча равишда ҳар бир ғолибга 200 минг сўмдан мукофот улашди. Банк раиси А. Остроухов сўзга чиқиб, 1993 йилда учта ғолибга 2 минг доллардан ва иккита ижодий жамоага 5 минг доллар миқдорида мукофот беришажагини ҳам маълум қилди.

ОЛИМЛАР КЎПАЯДИГАН БЎЛДИ

Куни кеча Самарқанд Давлат дорилфунунида каттагина тантаналар бўлиб ўтди. Унинг қошида махсус мактаб-лицей очилди. Энди бу лицейга қабул қилинган иқтидорли ёшларга физика ва математика соҳалари бўйича чуқурроқ билимлар берилади.

Ушбу тантаналарда Самарқанд шаҳрининг ҳокими А. Носиров иштирок этди.

«СУҒДИЁНА»НИНГ ТАШРИФИ

Ҳозирги бозор иқтисоди даврида икки оғиз ширин сўз айтиш, кўнгил кўтариш ҳам мушкуллашиб бормоқда. Шундай пайтда Ўзбекистон Давлат нефть маҳсулотлари ҳиссадорлик бирлашмасида иш юритишнинг янгидан-янги усуллари ишлаб чиқаришга жорий этилаётганлиги айниқса қувонарлидир.

Яқинда бирлашма жамоасининг ташаббуси билан «Суғдиёна» халқ чолғу дастаси Навоий ва Бухоро вилоятлари нефть маҳсулотлари ва базалари ишчилари ҳузурида бўлиб, кенг программада концерт берди. Нефтчилар дастанинг Миродил Мирбаротов, Султон Қосимов, Одил Назаров ва Иброҳим Йўлдошев каби қобилиятли ижрочиларнинг чиқишларини қарсаклар билан қарши олдилар.

«Суғдиёна» ансамбли қатнашчилари, шунингдек, қардош Туркманистон жумҳуриятининг Чоржўй вилояти Сайди шаҳридаги нефтни қайта ишлаш заводи ишчи-хизматчилари ҳузурида ҳам бўлиб, уларни ўзларининг дилрабо куй ва қўшиқлари билан мамнун этдилар.

С. САЛИМОВ.

«ТАЖРИБАЛИ»ЛАР ЖАЗОЛАНДИ

Бир пайтлар бузуқ аёлларни оч мушуклар билан бир қопга солишган. Энди эса бундай қонунлар йўқ. Аммо, қайси жамиятда яшашимиздан қатъий назар фоҳишалар жамиятни тубанликка тортиб келган. Яқинда ана шундай ишратхоналарнинг бири фош этилди. Улар Бухоро шаҳрининг Тўқимачилик ноҳиясида ин қурган экан. Ҳуқуқ-тартибот ходимлари ишратхонанинг доимий мижозлари ва йигирмага яқин пул топар суюқ оёқ аёлларни қопқонга туширишди. Энг «тажрибали» 12 нафар фоҳишага маъмурий жазо қўлланилди.

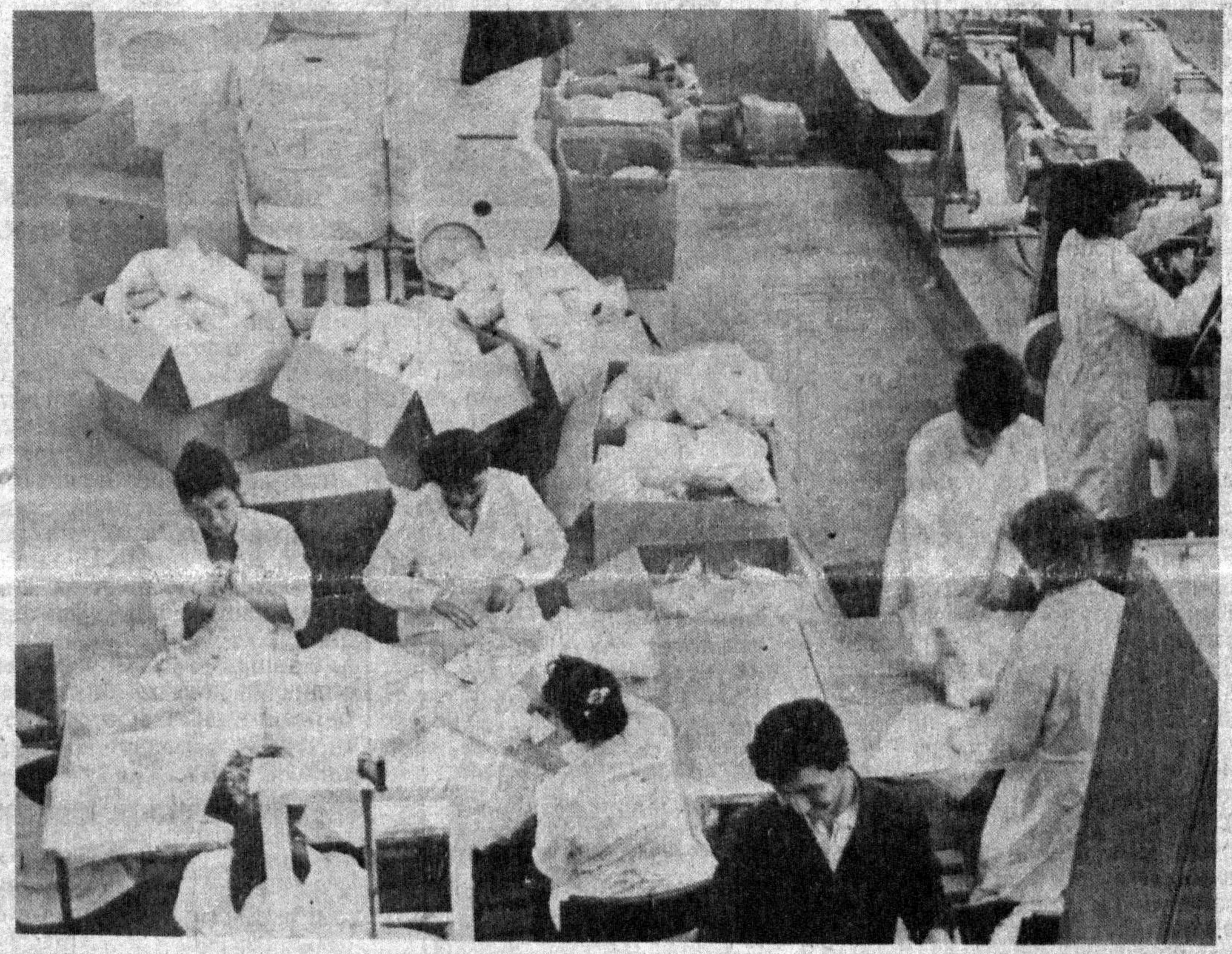

Қўшма корхона номини эшитсак, қувонадиган бўлиб қолдик. Айниқса, чет эл билан биргаликда ташкил этилган бўлса. Ўзимизникига нисбатан яхшироқ моллар ишлаб чиқарилади, деб ўйлаймиз. Аслида ҳам шундай. Дастгоҳлар одатда чет элники бўлади, ишчилари биздан, харидоргир моллар эса истеъмолчиларга албатта маъқул келади.

Гулистонда ҳам шундай корхона очилди. «Нафосат» деб номланган. Италиялик билан ҳамкорликда очилган бу корхонани ташаббускори Сирдарё вилояти соғлиқни сақлаш бўлими бўлди.

Корхонада 88 киши ишлайди. Соатига 20 минг дона озодалик пакетлари ишлаб чиқарилади.

Италиянинг «Дустекс» фирмаси билан ҳамкорлик фойдали бўладиган кўринади. Вилоят дорихоналар бошқармаси аллақачон 2 миллион сўмлик маҳсулот сотиб олди. Украина билан катта миқдордаги маҳсулотга шартнома имзоланди. Эвазига сирдарёликлар дори-дармон ва тиббиёт жиҳозлари оладиган бўладилар. Вильнюсдан ҳам буюртма тушди.

СУРАТЛАРДА: Феруза Оролова иш пайтида; маҳсулотларни жойлаштириш цехи.

Б. ТЎРАЕВ сурати, ЎзА суратлавҳаси.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

АҲОЛИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ МУАССАСАЛАРИДА САҚЛАНАЁТГАН ОМОНАТЛАРИ БЎЙИЧА ЯНГИ ФОИЗ СТАВКАЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Нархларнинг эркинлаштирилиши муносабати билан аҳоли жамғармаларини ўз қийматини йўқотишдан муҳофаза қилиш ва аҳоли пул маблағларини жамғарма банкларига қўшимча равишда жалб этиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Аҳолининг Ўзбекистон Давлат—тижорат жамғармалар банки муассасаларида сақланаётган омонатлари бўйича фоиз ставкалари қуйидаги миқдорларда тасдиқлансин:

— йўқлаб олинадиган омонатлар бўйича — 10 фоиз;

— сақланиш муддати белгиланган жамғармалар бўйича:

1 йилдан 3 йилгача — 20 фоиз;

3 йилдан 5 йилгача — 30 фоиз;

5 йилдан кўп бўлганда — 45 фоиз;

— ёшлар — мукофот омонатлари бўйича — 20 фоиз;

— мақсадли болалар омонатлари ва тўпланадиган омонатлар бўйича — 45 фоиз;

— ютуқли омонатлар бўйича — 6 фоиз.

2. Аҳоли омонатларининг Ўзбекистон Марказий банки ва тижорат банкларида кредит ресурслар сифатида жойлаштирилиши ҳисобига пайдо бўладиган жамғармалар банки муассасаларининг даромадлари аҳолининг омонатлари бўйича фоиз ставкаларни оширишнинг асосий манбалари этиб ҳисоблансин.

3. Янги фоиз ставкалари Ўзбекистон жамғармалар банки муассасаларида сақланаётган омонатларга 1993 йилнинг 1 январидан бошлаб жорий қилинсин.

4. Ушбу қарор қабул қилиниши муносабати билан Вазирлар Маҳкамасининг «Аҳолининг Ўзбекистон жамғармалар банки муассасаларида сақланаётган омонатлари бўйича фоиз ставкаларини ошириш ҳақида» 1992 йил 5 майдаги 223-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1993 йил 16 январь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Бозор муносабатлари шаклланаётган ва нарх-навога эрк берилаётган шароитда республика ҳукумати аҳолини ижтимоий ҳимоялаш юзасидан, шу жумладан жамғарма банкида омонат тарзида сақланаётган шахсий жамғармаларга тааллуқли масалалар юзасидан аниқ мақсадни кўзловчи чора-тадбирларни амалга оширмоқда.

Вазирлар Маҳкамаси қабул этган қарорда омонатларнинг барча турлари бўйича ставкалар яна бир бор — уч баравардан зиёд оширилди:

Йўқлаб олинадиган омонатлар бўйича — 3 фоиздан 10 фоизга;

муддатли омонатлар бўйича:

— бир йилдан 3 йилгача сақланган омонатлар бўйича — 7 фоиздан 20 фоизга;

— 3 йилдан 5 йилгача сақланган омонатлар бўйича — 10 фоиздан 30 фоизга;

— 5 йилдан ортиқ сақланган омонатлар бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

ёшлар — мукофотли омонатлари бўйича — 7 фоиздан 20 фоизга;

болалар мақсадли омонатлари бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

Тўпланадиган омонатлар бўйича — 15 фоиздан 45 фоизга;

ютуқли омонатлар бўйича — 2 фоиздан 6 фоизга;

Бу тадбир аҳолининг бўш пул маблағини омонат банкида сақлашдан манфаатдорлигини ошириш ва уни пулнинг қадрсизланишидан ҳимоя қилиш имконини беради.

Масалан, янги фоиз ставкалари бўйича **муддатли омонатларнинг ҳар 1000 сўми ҳисобига,** сақлаш муддати тугагандан кейин қуйидагича даромад олинади:

1 йилдан 3 йилгача — биринчи йил 200 сўм, иккинчи йил 440 сўм ва учинчи йил 728 сўм;

3 йилдан 5 йилгача — биринчи йил 300 сўм, иккинчи йил 690 сўм, учинчи йил 1197 сўм, тўртинчи йил 1856 сўм ва бешинчи йил 2712 сўм;

5 йилдан ортиқ — биринчи йил 450 сўм, иккинчи йил 1102 сўм, учинчи йил 2048 сўм, тўртинчи йил 3419 сўм, бешинчи йил 5407 сўм.

Болалар учун мавжуд мақсадли омонатлар ва жамғарма омонатлари бўйича ҳам айнан шундай даромад олинади.

Пулни қўлда сақлаш унинг қадрсизланишига олиб боради, энди фуқаролар ўз маблағларини жамғарма банкка омонатга қўйсалар, янги фоиз ставкаларига мувофиқ омонатнинг тури ва миқдорига, сақлаш муддатига қараб мўмай даромад олишлари мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ ОЛДИДАН

Байрам тараддуди

Нукуснинг 60 йиллиги шарафига бўлган байрам тантаналаридан кейин Қорақалпоғистоннинг маданий турмушида бир ойча нисбий сокинлик бўлди. Мана, энди яна янги тайёргарлик ишлари бошланиб кетди — Нукус ўзбек ва қорақалпоқ халқлари ўртасидаги дўстлик байрами эстафетасини Тошкентга топширмоқда. Ўзбекистон Республикасидаги Қорақалпоғистон маданияти кунларида қатнашиш учун жанубий Оролбўйи ижодкор зиёлиларининг намояндалари бу ерга келишмоқда. Шу кунларда барча маданият муассасалари, жамоат ташкилотлари пайдарпай машқлар ўтказилмоқда, янги томошалар, концерт номерлари, эстрада томошалари тайёрланмоқда.

Шундай вазиятда мазкур тадбир ташкилотчиларининг вақтини топиб, суҳбатлашиш осон иш эмас. Шундай бўлса-да, Қорақалпоғистон Республикаси маданият ишлари вазирининг биринчи ўринбосари Б. ДАВЛЕТМУРАТОВ ЎзА мухбирларига бир мунча вақт ажратди.

— Тошкентдаги байрамга атаб турли хил бадиий программалар тайёрланмоқда, ўзбек зиёлилари, ишчи жамоалар билан учрашувларга ҳозирлик кўрилмоқда, ранг-баранг маданий тадбирлар оммавий тусда ўтказилиши кўзда тутилмоқда, — деди Бухорбой Давлетмуратов. — Бердақ номли Қорақалпоғистон Давлат музикали театри, давлат филармонияси, С. Хўжаниёзов номли ёш томошабинлар театри, Қорақалпоғистон Республикаси Давлат телерадио компаниясининг дасталари, халқ дасталари, ўлкадаги номдор халқ бахшилари ўзбек томошабинларига ўз санъатларини намойиш этадилар.

— Назаримда, бўлажак байрам — шунчаки навбатдаги маданий тадбир эмас, — деб таъкидлади Б. Давлетмуратов. — Собиқ СССРнинг турли минтақаларида миллий можаролар ва ҳатто бيродаркушлик урушлари бўлиб турган ҳозирги чигал вазиятда халқлар ўртасидаги дўстликни амалда мустаҳкамлаш керак. Шу жиҳатдан олганда ўзаро маданий ҳамкорликнинг аҳамияти жуда катта.

Бу мавзудаги гурунг Тошкентда давом этса ажаб эмас, зеро 25—30 январь кунлари Қорақалпоғистон ижодий уюшмаларининг вакиллари Ўзбекистон вакиллари билан кўп марталаб учрашадилар. Шу кунларда Тошкент аҳолиси ва меҳмонлар рассомлар ва ҳайкалтарошларнинг ижодий маҳсуллари билан таниша оладилар. Бердақ номли Давлат музикали театр артистларининг катта труппаси Тошкент театрларининг саҳналарида бир қанча томошалар кўрсатишади. Рус мумтоз операси «Алеко» театр репертуарининг янгиликлари жумласига киради. Ҳа, маданият кунларига атаб бир талай янгиликлар тайёрланмоқда. Балет труппаси, хор жамоаси, симфоник оркестр, музикали драма театрининг артистлари илгари Тошкент томошабинига таниш бўлмаган томошаларни тақдим этишади. Бутун Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигида ва олис чет элда машҳур бўлган давлат «Ойкулаш» дастаси салкам ўн йиллик танаффусдан кейин яна ўзбек томошабинларини хушнуд этади, «Аму тўлқини», «Гулзор» ва бошқа ижодкор ёшлар жамоалари ҳам тошкентликлар билан учрашиш тараддудини кўрмоқдалар.

В. ТРОИЦКИЙ,
К. ШОНИЁЗОВ,
ЎзА мухбирлари.

«Марказий Осиё—нефт конлари яширинган заҳиралар хазинасидир»

Ер юзида нефт заҳиралари яқин 20—30 йил ичида ниҳоясига етади, деб тахмин қилганларнинг фикри унчалик тўғри эмас экан. Нефт экспорт қилувчи мамлакатлар ташкилоти (НЭҚМТ)нинг Дубайда Яқин Шарқдаги нефт ва газ қазиб олиш масалаларига бағишлаб ўтказилган биринчи халқаро конференциясида мутахассислар ана шу фикрни таъкидлашди.

Уларнинг ишонтириб айтишларича, нефт яна юз йилча асосий ёқилғи бўлиб қолади. Шу сабабли бўлса керак, жаҳондаги ривожланган мамлакатлар янги нефт заҳираларини қидириб топиш ва қазиб олишга жиддий аҳамият бермоқдалар. Покистоннинг сўнгги вақтларда собиқ СССРнинг Ўрта Осиё минтақасидаги бой нефт конларини қидириб топиш ва қазиб олишга япон нефт компанияларини жалб этиш учун қилаётган саъй-ҳаракатларини шу билан изоҳлаш мумкин. «Майнити» рўзномасининг хабар беришича, Исломобод Токиони ўз ҳудудидан энергия хом ашёси олиб ўтиладиган қувурларни қуришга кўндириб, фойданинг каттагина ҳиссасини қўлга киритишга умид боғламоқда.

Маълумотларга қараганда, бу масала расмий равишда 1992 йилнинг декабрь ойида Покистоннинг нефт ва табиий заҳиралар вазири Чоудри Нисар Али Хон томонидан ўртага ташланган. У бу каби лойиҳаларни маблағ билан таъминлаш ҳақида япон компанияларига мурожаат қилган. Вазирнинг айтишича, Ўрта Осиё — «Яқин Шарқ заҳиралари билан солиштириш мумкин бўлган нефт конлари хазинасидир».

Токио кейинги пайтларда Амриқо ва Ғарбий Оврупо нефт қазиб чиқарувчи компаниялари фаоллашиб қолган бу янги, келажаги порлоқ минтақага қизиқиш билан қарамоқда. 1991 йилнинг май ойида Япония давлат нефт корпорацияси тадқиқотчилар гуруҳи Марказий Осиёга келди. Улар бу минтақадаги нефт заҳиралари ҳақида умумлаштириш имконини берадиган маълумотлар йиғишга ҳаракат қилдилар. Уларнинг хулосаларига қараганда, ҳозирнинг ўзидаёқ Қозоғистон ва Туркманистондаги нефт конлари ҳақида ишонч билан гапириш мумкин. Зеро, минтақанинг бошқа республикалари ҳақида маълумотлар етарли эмас. Токиоликлар мавжуд маълумотларни умумлаштирганлари ҳолда Ўрта Осиё ва Қозоғистоннинг нефт заҳиралари жами 30 миллиард баррель эканлигини аниқлашди. Бу тахминан Индонезиянинг заҳираларига тенгдир. Бироқ япон мутахассисларининг ҳисоб-китоблари унчалик тўғри эмас, дейишга асосимиз бор. Чунки у вақтда ҳали Ўзбекистондаги нефт кони топилмаган эди.

Айни пайтда Япония нефт корпорацияси Қозоғистоннинг Оқтепа вилоятидаги бой конларнинг бири ҳақидаги маълумотларни ўрганяпти. Бироқ иш анча суст бормоқда. Чунки хусусий тожирлар қазиб чиқарилган нефтни олиб кетиш масаласи ҳал этилмаганлигини таъкидлаб, маблағ сарфлашга шошилмаяптилар. Токио минтақадаги транспорт тармоқларининг ривож топмагани конларни ўзлаштириш йўлидаги асосий ғовдир, деб ҳисобламоқда. Бу фикрда жон бор, албатта. Марказий Осиё давлатлари раҳбарлари ҳам Покистон, Афғонистон, Хитой, Эрон мамлакатлари раҳбарлари билан бу борада жиддий ўзгаришлар ясашга ҳаракат қилмоқдалар.

Шу ўринда нефт экспорт қилувчи мамлакатлар экспертлари ва Ғарбдаги йирик нефт компаниялари вакилларининг қуйидаги фикри эътиборга лойиқ. Уларнинг таъкидлашича, айни замонда дунёдаги излаб топилган нефт заҳираларининг ярмидан кўпи жойлашган Яқин Шарқ бундан буён ҳам жаҳон бозорига энергетик хом ашё етказиб берувчи асосий минтақа бўлиб қолади. Нефтни сотиб олувчилар эса энди асосан Осиё мамлакатлари бўлишади. Мустақил экспертларнинг айтишларича, Осиё қитъасидаги бу мамлакатларда нефт истеъмол қилиш йилига 2—5 фоизга ўсиб боради.

Маълумки, жаҳон бозорида бу йил бир баррель нефтнинг баҳоси 15 доллargача тушиб кетди. Бунинг сабаби НЭҚМТ аъзоси бўлган давлатларнинг нефт қазиб чиқиш келишилган ҳажмини бузганлиги ва жаҳон саноати хўжалигида нисбатан тежамли Ғарб технологияларининг жорий қилинишидадир. Айрим экспертлар Ироқ мабодо жаҳон нефт бозорига қайтгудек бўлса, бир баррель нефтнинг баҳоси 10 долларгача тушади, демоқдалар. Марказий Осиё давлатларидаги янги конлардан нефт қазиб олиш кўпайса, жаҳон бозорида унинг нархи янада тушса эҳтимол. Ҳар ҳолда бу минтақада нефт қазиб чиқаришни кўпайтириш ўз мустақиллигини яқинда қўлга киритган мамлакатларнинг қад ростлашида муҳим омил бўлади.

А. КАРИМОВ,
ЎзА мухбири.

КИТОБ ҚАЙТА БОСИЛДИ

«Крамдс — Аҳмад Яссавий» деган янги нашриёт Эрайжон Харо—Довоннинг «Чингизхоннинг саркардалиги ва унинг мероси» номли машҳур китобининг 60 йил бурун Белградда босилиб чиққан нусхасини қайта нашр этди. Рисоланинг Олма-Отадаги нашрига буюк туркшунос аллома, марҳум Лев Николаевич Гумилёв ва тадқиқотчи Вячеслав Ермолаевлар батафсил сўзбоши ёзганлар.

Янги нашриёт Марказий Осиё ўлкалари тарихи, халқлари ва маданиятига оид бир неча номаълум ва унутилган асарларни нашр этишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

Долзарб мавзу

Уй-жойларни хусусийлаштириш: танланган йўл тўғри

Тошкентда давлатга қарашли уй-жойларни хусусийлаштиришга доир кенг кўламли тажриба танлаб олинган йўлнинг тўғрилигини тасдиқлади. Муболағасиз айтиш мумкин: пойтахт аҳолиси бу муҳим ишга фаол қўшилди. Бу ишда чалкашликлар бўлиши тушунарли, шунинг учун ҳам бу тажриба. Шу тажриба давомида уй-жойларни фуқароларга хусусий мулк қилиб топширишга тўсқинлик қилаётган чалкашликлар бартараф этилмоқда.

Тажрибанинг дастлабки якунлари қандай, у нималарни кўрсатди, бу йил нималарни кутиш мумкин? Шу ҳақда ЎзА мухбири Л. ЛЕВИН Ўзбекистон давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш қўмитаси ижтимоий соҳа тармоқларини хусусийлаштириш бўлимининг мудири Ж. РАЖАБОВ билан суҳбатлашди.

— Жўра Ёдгорович, таъбир жоиз бўлса, сиз Ўзбекистондаги уй-жойларни бош хусусийлаштирувчисиз. Ўтган олти ой нималарни кўрсатди, қандай муаммоларга дуч келдингиз?

— Маълумки, республика Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ Тошкентдаги уй-жойлар тажриба тариқасида хусусийлаштирилиши лозим эди. Бу ишни бошлашдан олдин жуда катта тайёргарлик ишларини амалга оширишга тўғри келди. Яъни меъёрий ҳужжатларни тайёрлаш ва тасдиқлаш, хусусийлаштириш йўлларини ўрганиш, ҳокимликларда ва уй-жойлардан фойдаланиш идораларида махсус бўлимлар ташкил этиш зарур эди. Хуллас, сентябрь ойида тайёргарлик ишлари асосан тугалланди. Октябрь ойида республика пойтахтида давлатга қарашли уй-жойларни фуқароларга мулк қилиб бериш оммавий равишда бошланди.

Тошкентликлар бу тажрибага қандай муносабатда бўлганини кўрсатувчи бир неча рақамни келтираман. Республика пойтахтида давлат тасарруфидан чиқарилиши лозим бўлган 248,5 мингта квартира бор. Декабрь ойининг охиригача квартираларни хусусийлаштиришни илтимос қилиб 243 минг киши ариза берди. Бу 98 фоизни ташкил этади.

Иш давомида уй-жойларни давлат тасарруфидан чиқариш тартибига бир қанча ўзгартиш ва қўшимчалар киритишимизга тўғри келди. Чунки, республика президентининг фармонида фуқароларнинг бир неча тоифалари кўзда тутилганки, улар уй-жойларни текинга шахсий мулк қилиб олишга ҳақлидирлар. Бундай тоифадаги одамлар орасида Улуғ Ватан уруши фахрийлари ва ногиронлар, муаллимлар, табобат ходимлари ва илмий ходимлар, ижодий уюшмаларнинг аъзолари бор. Энди уларнинг қаторига байналмилалчи жангчилар ҳамда бир вақтлар бошқа мамлакатларда хизмат қилган кишилар ҳам қўшилди.

— Гапларингизга қараганда, хусусийлаштиришнинг боришидан мамнунга ўхшайсиз.

— Ҳамма ишдан мамнунман, деб бўлмайди. Танлаб олган йўлимизнинг тўғрилигидан мамнунман. Собиқ иттифоқдаги энг катта шаҳарлар аҳолиси орасида тошкентликлар бу ишда ижтимоий жиҳатдан кўпроқ ҳимоя қилинмоқда. Ўзингиз ўйлаб кўринг, фуқароларга шахсий мулк қилиб берилаётган ҳамма квартираларга балансдаги қолдиқ қийматига қараб нарх қўйилмоқда. Уй-жойларнинг ҳозирги бозор нархлари эътиборга олинса, одамлар арзимаган пул эвазига квартира эгаси бўлишмоқда.

Аммо ишимизда камчиликлар ҳам бор. Кўпгина ҳамшаҳарларимиз шундай қийинчиликка дуч келишмоқда. Яна рақамларни келтираман. Ҳозирғача атиги 58 минг киши ордер олди. Бу жуда камку, дейишингиз мумкин. Айни шу ўринда юқорида айтган иш тартибида узилиш бўляпти. Аввало ҳокимликлар ва уй-жойлардан фойдаланиш идоралари бу муҳим тадбирни амалга оширишга тайёр эмасликлари маълум бўлиб қолди. Ходимлар етишмаслиги ишга таъсир қиляпти, янги ташкилотлар ҳамма жойда ҳам аниқ-пухта ишламаяпти.

Уй-жойларнинг нархини белгилаб берадиган асосий ташкилот — «Ташжилпроект» институти ишни чўзиб юборяпти. Шуни айтиш керакки, хусусийлаштириш оғирлиги шу институт зиммасига тушди. Лекин ҳаммасини тезроқ бажариш мумкин эди. Тошкентдаги бир қанча лойиҳа институтлари буюртма йўқлиги сабабли ё ходимларни камайтирди, ё қисқартирилган иш кунига ўтди. Шундай экан, бошқа институтлардаги малакали мутахассисларни бу ишга жалб этиш мумкин эмасмиди? Афсуски, монополияга интилиш ҳали ҳам кучли!

Бундай йўл тутиш тошкентликлар орасида норозилик туғдиради. Одамлар пулнинг қадрсизланиши давом этаётганлиги сабабли квартиралар қиймати ҳам ошиб кетмасмикин, деб хавфсирашмоқда. Шуни қатъий айтишим мумкинки, қонунга мувофиқ барча уй-жойлар қолдиқ қийматига қараб баҳоланди ва бундан кейин ҳам шундай бўлади! Хавотирланишга ҳожат йўқ.

— Бошқа муаммолар вужудга келмаяптими? Масалан, квартираларга қўйилган нархни ҳамиша ҳам холисона деб бўлмайди...

— Фикрингизга қўшиламан, баъзан шундай вазият юз бермоқдаки, уни кўриб ҳайрон қоласан киши. Ўтган йил декабрь ойининг охирида юз берган бир воқеани айтиб берай. Сирғали туманида жойлашган уйда яшовчи кишилар бизга мурожаат қилишди. Гап шундаки, лойиҳачилар улар яшаётган уйга 6 миллион сўм баҳо қўйдилар. Рўпарадаги айни шундай кўп қаватли уйни 1,5 миллион сўм баҳоладилар. Текшириш бошланди. Бу уй 6 миллион сўм баҳоланган уйдан бир ой олдин фойдаланишга топширилган экан. Демак, қурувчиларнинг айби билан уй «қиммат» бўлиб қолган. У йил чорагининг охирида фойдаланишга топширилган. Йўл қуриш, ободонлаштириш, коммуникация линияларини ётқизиш каби ҳамма харажатларни шу уйга «ёпиштириб» юборганлар. Бинобарин, одамларнинг ғазаби келиши табиийдир. Нима учун бир киши квартирани сотиб олиш учун 6,5 минг сўм тўлайди-ю, қўшниси худди шундай квартирани сотиб олиш учун 230 минг сўм тўлайди?

Биз шаҳар ташкилотлари билан биргаликда пайдо бўлаётган муаммоларни тез ҳал этишга уринаяпмиз. Яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман: тошкентликлар хусусийлаштиришга ишонишди, ундан наф кўришларини сезишди. Энг муҳими ана шунда.

— Уй-жойларни хусусийлаштиришдан давлат хазинасига қанча пул тушди, бу пул нималарга сарфланди?

— Бу сир эмас. — 700 миллион сўм пул тушди. Лекин бундан ҳам кўпроқ пул тушади. Ана шу маблағнинг бир қисми камбағал оилаларни ижтимоий ҳимоялашга сарфланади, лекин асосий қисми Тошкентда уй-жой қуришга ишлатилади. Чунки, сўнгги вақтда уй-жой қуриш суръати йигирма баравар пасайиб кетди. Ҳисоб-китобларга кўра, шаҳарда ҳали уй-жойга жуда муҳтож бўлган 60 мингдан ортиқ одам бор.

— Лекин уларга осон бўлмайди. Квартира ҳақи жуда ошиб кетади...

— Бозор ўз номи билан бозор, унинг ўз қонунлари бор. Ҳақиқатан ҳам ўтган йили квартира олган кишилар қийин аҳволга тушиб қолишди. Лекин бу чигалликни ҳал қиладиган бир қанча муҳим қарорлар қабул қилинди. Аниқ бир мисол келтираман. Ўтган йили фойдаланишга топширилган квартира 450 минг сўм баҳоланди. Табиийки, камдан-кам кишиларгина бундай пулни тўлай олади. Шу сабабли 10 фоиз миқдорида, уни ҳам бир йўла эмас, балки йил давомида дастлабки пай пули қилиб тўлаш тўғрисида қарор қабул қилдик. Сўнгра квартира эгаси унинг қийматини олдин кўзда тутилганидек, 10 йил ичида эмас, балки 20 йил ичида тўлайди. Қарз бериш тизими ишлаб чиқилди ва амал қила бошлади.

— Жўра Ёдгорович, хусусийлаштириш суръати кучаймоқда. Орқага қайтиш йўқлиги равшан бўлиб қолди. Ҳозир бўлимингиз қандай иш билан шуғулланмоқда?

— Уй-жойни хусусийлаштириш тўғрисидаги қонун лойиҳасини тайёрлаяпмиз. Бундай қонун бўлмаса иш битмайди. Халқ ноиблари бу қонунни маъқуллайдилар, деб ўйлайман. Бир нарсани айтишим мумкин: У энг демократик қонун бўлади. Республиканинг бошқа минтақаларида — Қашқадарё, Тошкент, Навоий вилоятларида ҳам уй-жойларни хусусийлаштириш бошланди. Шу сабабли маҳаллий ҳокимият идораларига ҳар томонлама услубий ёрдам бериш зарур.

Тошкентда квартираларни сотиш билан шуғулланадиган биржа очишга фаол тайёргарлик кўряпмиз. Одамлар ким ошди савдосида уй-жойларни ҳар хил шубҳали воситачиларсиз қонуний йўл билан чинакам қийматига сотишлари ва сотиб олишлари мумкин бўлади. Давлат бу хусусда ҳамма кафолатларни беради. Хуллас, биз меъёрий ва маърифий бозор муносабатларига ўтмоқдамиз.

262-МАКТАБ. У ҚАЕРДА?

МАЗКУР ЎҚУВ ДАРГОҲИда ажойиб тадбир бўлишини эшитиб, энг аввало унинг қаерда эканлиги билан қизиқдим. «Пойтахтнинг Ибн Сино даҳасида» дейишди.

Тўғриси ,сал оғриниб бордим мактабга. Рост-да. 10—15 нафар ўқувчига бор-йўғи Ёшлар Иттифоқи билетларини топшириш бўлса. Уни оддий бир хабар қилиб, берса ҳам бўларди, газетга.

Мактабга боргач, андак хато ўйлаганимга иқрор бўлдим. У ерда фақат Шайхонтовур тумани Ёшлар Иттифоқи тадбири эмас, балки мактаб ўқувчиларининг ўзаро беллашуви ҳам бўлаётган экан. Қолаверса, туман мактабларининг илмий бўлим мудирлари учун кўргазмали семинар ҳам шу ердалигини билгач, яна ҳам ажабландим.

— Биз таълим-тарбиядаги эскича қарашлар ва услублардан бутунлай воз кечмоқдамиз, — дейди мактаб директори Азим ака Мадраҳимов. — Шу боисдан, Ёшлар Иттифоқи тадбири шунчаки ўтишини истамадик. Ҳолбуки, у бугун Ёшлар Иттифоқи сафига ўтаётган 34 нафар ўқувчининг бир умрга ёдида қолсин.

Ўша куни Азим ака ниятига етди. Болалар бу кунни узоқ эслашса, ажаб эмас.

СУРАТЛАРДА: Ўқувчиларни ЁИ аъзолигига қабул қилиш тадбиридан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи Муҳаммад АМИН.

КЕЧА, БУГУН, ЭРТАГА

● ЯПОНИЯДА ҳар йили 15 январь куни «Балоғат ёши» байрами бўлиб ўтади. Шу куни йигит ва қизларни катталар сафига қўшилганликлари билан муборакбод этадилар. Бу йил бўлиб ўтган байрамда 2 миллиондан ортиқ ёш ана шундай шарафга муяссар бўлди.

● БРЯНСК авиакорхонаси ишлаб чиқарган самолётлардан фойдаланиш учун корхоналарга ва МДҲ фуқароларига ижарага бериши мумкинлигини хабар қилди. Уларга «АН-24» ва «ЯК-40» самолётлари холис хизмат кўрсатади. Айниқса, махсус жиҳозланган ва ҳукумат раҳбарларига мўлжалланган «ЯК-40» самолётида учишнинг ўзи бир гаштли.

● ЭРТАГА АҚШ Президенти Билл Клинтон ўз лавозимини эгаллайди. Шу муносабат билан Оқ Уйда тантанали маросимлар бўлиб ўтади.

● ЯҚИН КУНЛАР ичида Иосиф Сталиннинг Грузиянинг Гори шаҳридаги музейи икки йиллик танаффусдан сўнг яна қизиқувчилар учун очилади. Бу музей Звиад Гамсахурдия президентликка сайланганлигининг илк кунлариданоқ ёпиб қўйилганди. Шунингдек бу ердаги экспонатлар ҳам қисман янгиланди. Ана шулардан бири И. Сталиннинг 1945 йилда Потсдам конференциясида ҳужжатларга имзо чеккан ручкасидир.

Эндиликда музейга кириш пуллик.

ЁКИ ЎТА ХАВФЛИ ЖИНОЯТЧИ СЕРГЕЙ МАДУЕВНИНГ ҲАЁТИ ВА ЎЛИМИ ҲАҚИДА

Ўлими олдидан одам нималарни ўйлайди. Кўз ўнгидан кимлар ва нималар ўтади. Яшаб ўтган умридан, қилган ишларидан кўнгли тўладими ёки йўқ. Бу ва бунга ўхшаш адоқсиз саволларга нима деб жавоб бериш мумкин. Билмадим, билмадим. Бу фақат ҳаёт билан минг афсус ила чор-ночор видолашаётган одамгагина-ю, ёлғиз яратган эгамнинг ўзигагина аён.

Равшан ўлимни бўйнига олди. Ўз хоҳиши билан. Тўғрироғини айтганда уни бунга касби, қолаверса бурчи тақозо этди. Ҳеч ким уни бунга мажбур ҳам этмади, зўрламади ҳам. Ҳозир у ўлим билан юзма-юз турибди. Ростини айтганда бутун вужуди даҳшатли қўрқувда. Лекин у ҳеч нарсадан — ёш умрининг эрта хазон бўлаётганидан ҳам, қилиб-қилмай улгурмаган ишларидан ҳам — ҳеч нарсадан афсусланмайди. Агар ўлса... Бир армон кетади мангуга у билан. Нега бугун эрталаб кенжа ўғли Бобурни тўйиб-тўйиб ўпмади. Болажонининг ҳали она сути анқиб турган ҳидларини тўйиб-тўйиб искамади. Жилла қурса хотинининг гапига кириб бир пиёла чой ичиб кетса бўлардику. Балки шунда ҳеч бўлмаса ўғлини бироз эркалаган бўлармиди? Буни қаранг, ўғли ҳеч саҳарлаб эрта турмасди, устига-устак уйқусираб отасини ўпадиган одати ҳам йўқ эди. Балки худованди каримнинг ўзи ўғлининг қалбига отаси билан сўнгги бор кўришаётганидан далолат берган бўлса ажаб эмас...

У қўрқув билан ёнидаги йигитга — (иккаласининг қўли бир-бирига кишанланган) жиноятчига қарайди. У ҳам Равшан сингари хаёллар оғушида. Ора-чора қимирлаб қўяди. Лекин чап қўлидаги гранатани маҳкам ушлаб олган. Нималарни ўйлаяпти экан у. Балки ўтган умридан афсусдадир. Йўқ, бундай эмасга ўхшайди. Ана сал кулгандек ҳам бўлди.

Шу вақт уни жиноятчи— исми Сергей — елкасини сал туртгандек бўлди. Равшан унга ялт этиб қаради.

— Нима ухлаб қолдингми, — кулимсираб сўради Сергей.

— Тушунмадим...

— Қўрқаяпсанми, — ўша оҳангда сўради у.

— Ростини айтганда салпал, — жавоб қайтарди Равшан ва ўзи ҳам суҳбатдошини саволга тутди:

— Ўзингчи-ўзинг?

Сергей гўё унинг саволини эшитмагандек ташқаридаги қадам овозларига сезгирлик билан қулоқ сола бошлади. Ташқаридаги шарпалар тинггач, унга ўгирилиб, Равшанни ташқи кўринишини синчиклаб кўздан кечирди. Орадан бир муддат ўтгач, яна ўша аввалгидек кулимсираб гап бошлади:

— Йўқ қўрқмаяпман. Ўлимни аллақачон бўйнимга олганман. Қолаверса бир неча марта ўлиб тирилганман ҳам. Ҳатто болалигимда ҳам. Кейин зонада ҳам. Ундан кейин қизларни севганимда ҳам. Яна... яна...

У жим қолди. Тишлари орасидан чирт этиб ерга тупурдида қўшиб қўйди:

— Эй, сенга айтганим билан барибир фойдаси борми-ди?

Кейин узоқ ўйга толиб қолди. Шу вақтда у ўзининг ўтмишини хотирлаётганди.

...Бошқа болалар каби Сергей ҳам тўп суришни, копток ортидан югуришни жуда-жуда ёқтирарди. Бўш қолди дегунча ўртоқлари билан футбол ўйинига ошиқарди. Бир неча марта йиқилиб-туртиниб афти башараси чақа бўлиб кетишига қарамай, барибир ўзининг бу севимли машғулотини канда қилмасди. Муштлашишни, қўйлагидан ёқаси қолгунча тепкилашишни жуда-жуда хуш кўрарди. Ўзидан ёши ва жуссаси катта болалардан бир неча марта тўйиб калтак еганига қарамай, бирор марта ҳам кўзидан ёш оқизмасди. Жанжалдан кейин баданлари зирқираб оғриса ҳам, бурнидан тирқираб қон оқса ҳам бирор ерим оғрияпти деб шикоят қилмасди. Ана шундай кезлари қайтанга калтаклаган болага ўқрайганча:

— Вақт келади, ўшанда сенга кўрсатиб қўяман, — дерди. Кейинчалик у ўзини урган болаларни ўспиринлик йиллари роса додини берди. Ҳатто уни калтакламаганларни ҳам танобини тортиб қўйди.

Бир куни — ўшанда чамаси ё олти ё еттинчи синфларда ўқирди. Отаси юқори мансабда ишлайдиган синфдош болалардан бири янги костюм-шим кийиб келди. Танаффус вақти эди. Нима бўлдию Сергей уни қувлаб кета туриб оёғидан чалиб юборди. Ерга ўмбалоқ ошиб тушган синфдоши ўрнидан тураркан эгнидаги чангларни арта туриб ғазаб билан деди:

— Ўзингда янги костюм шим бўлганда бундай қилмасдинг.

Сергей уни боплаб туширмоқчи бўлиб қўл кўтардию, шу вақт миясидан ярқ этиб бир фикр ўтди: ҳақиқатан нега унда янги костюм шим йўқ. Энг сўнгги марта ота-онаси унга қачон янги кўйлак олиб берганини ҳарчанд уринмасин эслолмади.

Унинг кўтарилган мушти муаллақ қолди. Синфдошига ғазаб билан деди:

— Бўлмаган бўлса энди бўлади.

Кечқурун ота-онасига янги костюм шим ҳақида сўз очганди, улар ўзаро урушиб кетишди.

— Яқиндагина опангга кўйлак олиб бердим, отангга айт, олиб берсин. Сени дунёга келтиришдан аввал бу пиянисга отанг костюм шим ҳақида ўйласа бўлмасмиди, — жаврай кетди онаси,— сенларни ош-овқатингни қиламанми ёки кийим бошларингни.

Отаси бўлса миқ этмай ярим ичилган ароқни шишаси билан даст кўтарди-да, бир симиришда тугатиб, ҳатто газак ҳам қилмади. Стол устидаги «Беломор» папиросини олиб бамайлихотир тутатди-да, ҳеч нарса бўлмагандек хотинига қараб деди:

— Ҳаммасига мен айбдорми? Туғишни биларканман деб туғаверасанми. Ўзинг ҳам ёнингдан эркак киши ўтса бошқоронғи бўладиган бўп қопсан.

Онаси отасини бўралаб қарғади.

Шу-шу бўлди-ю Сергей ота-онасига костюм-шим ҳақида бошқа гап очмади. Лекин барибир сўзида турди. Орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас у янги костюм-шим кийиб мактабга борди. Ўша ўзи чалиб йиқитган болани ёнига чақирдида ғурур билан деди:

— Қани, қара-чи, костюм-шимим ўзимга ярашибдими?

Синфдоши ҳам захархандалик билан жавоб қайтарди:

— Жудаям. Бундан баттари бўлмайди.

Сергей унинг гапига эътибор ҳам бермади, қайтанга кулиб шундай деди:

— Ҳали кўрасан, бунақа костюм-шимларни янгисини кунига алмаштираман.

Гарчанд кейинчалик у ҳар куни янги костюм-шим киймаган бўлса-да, ҳарқалай тенгдошлари орасида энг замонавий кийимларни кияй-диган, ўзига ҳаддан ташқари бино қўйган, ҳеч кимни назар-писанд қилмайдиган ўктам ва норғул йигит бўлиб етишди.

Ўшандаги костюм-шимни олишга келганда эса шуни айтиш мумкинки, у ён қўшниси бўлган кекса кампирнинг армияда хизмат қилаётган набирасига жўнатиш учун йиғиб қўйган пулини ўмарган эди.

Бундан воқиф топгач отаси Сергейни қулочкашлаб яхшилаб туширган ва шундай деганди:

— Ҳеч қачон маҳаллангда ўғирлик қилма...

Отасининг қанчадан-қанча насиҳату ўгитларига амал қилмаган Сергей унинг бу гапини умрининг охиригача унутмади ва шунга амал қилди.

У мактабни аъло баҳоларга тугатди. Гарчанд медаль олмаса ҳам. Математика, физикани ўзлаштиришда ҳаммани лол қолдирарди. Айниқса адабиётни севарди. Бир ўқиган шеъри унинг ёдида мангуга муҳрланиб қоларди. Доска олдига чиқиб гапирганда синфдошлари гўё бир сеҳрли куй тинглаётгандек маҳлиё бўлиб қолишарди. Шу қадар берилиб шеър ўқирдики ҳатто синфда пашша учса билинарди.

(Давоми бор).

КЕЧА, БУГУН, ЭРТАГА

● ЭСТОНИЯ божхонасининг ходимларидан етти киши ўз вазифасидан бўшатилдилар. Улар лавозимларини суиистеъмол қилиб, мустақил жумҳурият ҳудудидан рухсат берилмаган чет эл чарм курткаларини пора олиб ўтказиб юбордилар. Кейин аниқланишича бу ноёб маҳсулотлар рухсат олинмаганлигидан ташқари, ўғирланган ҳам экан.

● САНКТ-ПЕТЕРБУРГ «тез ёрдам» хизмати докторларига газ пистолетлари бериладиган бўлди. Бу ҳақда шаҳар кенгашининг қарори чиқди. Чунки ўтган йили олдинги йилларга қараганда тез медицина ёрдами ходимларига тажовуз қилиш тўрт марта кўпайган. Уларга пистолет билан биргаликда милицияга зудлик билан хабар берадиган махсус алоқа воситалари ҳам ажратилади.

ЭГАЛИК ҲУҚУҚИ ФОЙДА БЕРМОҚДА

Жиззах маиший хизмат иншоотларини хусусийлаштириш тадбирлари самарали ҳал этилмоқда. Вилоят марказидаги Ш. Рашидов кўчасида жойлашган 42 кишидан иборат хусусий тикув цехи фаолияти бунга тасдиқ бўлиши мумкин. Қўли гул тикувчилар ойига 100 минг сўмлик ва ундан ҳам зиёд эркаклар, хотин-қизлар, болалар кийим-кечаклари ишлаб чиқаришмоқда. Бу шундай тармоқли давлат маиший хизмат корхоналарида тайёрланаётган маҳсулот ҳажмидан анча кўпдир. Манфаатдорлик ҳисси хусусий корхона меҳнатчиларини тезкор ва тежамкор бўлишга, маҳсулотларни сифатли ишлаб чиқаришга ундамоқда. Дарвоқе, ҳар қандай сифатсиз маҳсулот учун улар ҳамёнларидан жарима тўлашга мажбурдирлар.

— Хусусий корхона бўйича тажрибамиз ҳозирча у қадар етарли эмас. Шунга қарамасдан, дастлабки натижалар янгича фаолиятдан нафақат ишлаб чиқарувчилар, балки истеъмолчилар ҳам мамнун бўлаётганликларини кўрсатмоқда. Хулоса тариқасида бир нарсани дадил айтиш мумкин: шаҳар аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бирлашмасига қарашли қолган ателье ва тикувчилик цехлари хусусийлаштирилса, ҳеч ким ютқизмайди, тикувчилик цехи эгаси М. Каримованинг фикри ҳам шундай.

Ҳозир Жиззахда яна учта сартарошлик хизмати кўрсатиш хусусий корхонаси ишлаб турибди. Шаҳар маиший хизмат бирлашмаси бир қатор тармоқ иншоотларини хусусийлаштириш бўйича тадбирлар тайёрламоқда.

Вилоятнинг Пахтакор тумани марказидаги Ислом Назарқуловга қарашли хусусий «Гўзаллик маскани» фаолияти ҳам бир йил ичида мижозларга манзур бўлди.

— Хусусийлаштиришдан ҳамма ютаркан, — дейди корхона эгаси.

А. МИНГУЛОВ, И. КОГАН.

Жумҳурият нафаси

● БУХОРОДА вилоятнинг энг яхши боғча тарбиячисини аниқлашга бағишлаб кўрик-танлов ўтказилди. Унда вилоят шаҳар ва туманларидан келган 13 тарбиячи иштирок этди. Ҳакамлар барча саволларга аниқ жавоб берган ва болалар тарбиясига оид топшириқларни аъло даражада уддалаган Бухоро шаҳридаги 50-боғча ходимаси Мавжуда Шароповани вилоятнинг энг яхши тарбиячиси деб топдилар.

● МИРОБОД туманидаги Наврўз қўрғонида кўп қаватли уйларда яшовчиларнинг аксарияти дўкондан нон харид қилмай қўйишди. Кўп болали оилаларга ҳар куни дўкондан нон сотиб олиш қимматга тушмоқда. Устига-устак дўкондаги нон доимо сифатли бўлавермайди. Хашар йўли билан тандир қуриб олган қўшнилар биргалашиб нон ёпишмоқда.

● АНДИЖОН вилоятидаги «Пахтакор» жамоа хўжалиги ўтган йилги даромад эвазига янги автобус сотиб олиб, уни Жалолқудуқ туманидаги 152-автокорхонага совға қилди.

— Шундай совғадан қувонмай бўладими, — дейди автокорхона бош ҳисобчиси Абдунаби Абдуназаров. — Қани, энди туманимиздаги бели бақувват бошқа хўжалик ва корхоналар ҳам янги техника сотиб олишимизга ҳомийлик қилсалар, биз транспорт хизматини яхшилаш билан жавоб берган бўлардик.

(ЎзА).

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

Америқодан мактублар

«УМИД»НИНГ ИККИНЧИ СОНИ

Ўтган йили газетамизда Марказий Осиё мамлакатлари халқлари ҳаётини акс эттирадиган янги журнал «Умид»нинг илк нашри чоп этилгани ҳақида хабар берган эдик. Бу нашрга Туркистон — Америқо ассоциацияси ҳомийлик қилмоқда. Яқинда унинг иккинчи сони ҳам босмадан чиқди.

Янги журналнинг асосий мақолалари мустақил Ўзбекистонга бағишланган. Муқовасида буюк ўзбек шоираси Нодирабегим юбилейи муносабати билан унинг чиройли сурати берилган. Ички саҳифада эса шоирамиз номи билан чиқарилган почта маркаси билан таништирилади. Ҳозирги кундаги таниқли ва талантли ўзбек адиблари Ҳалима Худойбердиева билан Ойдин Ҳожиеваларнинг «Ўзбекистон халқ шоираси» унвонларига сазовор бўлганликлари билан журнал муштарийларини хабардор этади. Уларнинг суратлари ҳам чоп этилган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов билан Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоевларнинг Туркистон шаҳридаги учрашуви ва унинг якунлари ҳақидаги хабар журналнинг кўринарли саҳифасидан ўрин олган.

Журналда Мингбулоқ нефть кони, «Ватан тараққиёти» партияси, Ўзбекистон маданият фонди ҳақида ҳам хабарлар ўрин олган.

Шунингдек, журналда Марказий Осиё мамлакатлари тарихи, шу кунлардаги қийин ва мураккаб йўли, иқтисоди ҳақида кўплаб мақолалар ҳам бор. Хорижий нашрларга одат бўлиб қолган реклама ва эълонларга ҳам журналда кенг ўрин берилган.

ЖЎНАЁТГАН БУШ

СИЁСИЙ СУРАТГА ЧИЗГИЛАР

20 январь куни қоқ туш пайтида Америқонинг янги сайланган Президенти Бил Клинтон Оқ уйга кўчиб киради ва ўзининг Президентлик фаолиятини расмий тарзда бошлайди. Бунгача эса роса тўрт йил бурун — 1989 йил 20 январь куни қоқ туш пайтида Оқ уйга кирган ва ўз Президентлик фаолиятини расмий тарзда бошлаган Ж. Буш бу муҳташам бинони — Америқонинг фахри ва виждони бўлган Оқ уйни тарк этган бўлади. Тан олайлик, Америқони фақат экранларда кўрган бизнинг хонанишинлар қалбида ҳам Буш илиқ бир из қолдириб кетди. Ёшига номуносиб бўлган ҳаракатчанлиги, дадиллиги, инсонларга хайриҳоҳлиги ва бироз ҳазилкашлиги билан у шубҳасиз тарихда ва Президентлар тарихида ўзига муносиб ўрин олажак.

Мана бугун — Оқ уйдан кетаётган кунда Жорж Буш ҳаётига бир назар солиш аввалам бор бу қайсидир маънода ўз ҳаётимиз тахламларини бир карра кўтариш, қайсидир маънода дунёнинг сўнгги тарихига қайта назар солишдай гап.

Сиёсат мутлақо қизиқ, антиқа неъмат. Уни ҳар ким, ҳар бир ҳудуд, ҳар бир мамлакат ўз фаҳмича, ўз имконича, ўз нуқтаи назари, ўз манфаати билан юритади, қабул қилади, тушунади. Ҳурфикрлик ҳам шунга ўхшаган. Атама, ундан келиб чиқадиган мазмун ягона бўлсада, уни ҳар минтақада ҳар хил юритадилар. Бир асрга яқин даврда дунёдаги барча давлатлар ва инсониятни қўрқув-асоратда сақлаб турган — Шўро Иттифоқининг гўрковларидан бири саналмиш Жорж Бушни юксак лавозимдан маҳрум қилган америқоча демократияни биз тушуниб етиш даражасида эмасдирмиз. Икки асрки ривожланиб, сайқал топган бу демократия ҳар нимага қодир. У истаса ядро тугмачаси эгаси бўлмиш президентни ҳам бир дақиқада ҳеч кимга айлантиради. Бу шаклланган давлат қурилмасида сарой ўйинлари, давлат тўнтаришига уриниш, таниш-билишлик, сохта ҳисоб-китоблар, фирибгарлик кетмайди.

Сайловлар кунидан уч ой илгари Бирлашган Олмония канцлери Ҳелмут Коль айтади: «Буш менинг дўстим, аммо хафа бўлмасин, ҳақиқатни айтаман, Клинтон сайловда ютиб чиқади!».

Унинг иккинчи навбат президент бўлиб сайланмаслигини америқоликларнинг катта кўпчилиги яхши билган. Дарвоқе, энг ҳалол сайловчи ва одил ҳакам ўшаларнинг ўзлари.

Энди тан бериб айтайлик, Жорж Буш бу лавозимга оғир кураш ва машаққатли сайлов жабҳасида сайланмади. 1988 йилда дунёни қайта қуриш сиёсатининг устунларидан бири Роналд Рейган ўз постини тарк этиши шарт эди. У икки карра президент бўлиб сайланди. Учинчи гал бўлиши мумкин эмас. Буни Америқо Бош Қонуни қатъий рад этади. Пайғамбар бўлмайсанми, теварагингда минглаб хушомадгўйларинг, лаганбардорларинг, ўз фирқанг аъзолари гирди капалак бўлишиб, ҳамду санолар ўқиб, ойнаи жаҳонни сенинг қиёфанг билан тўлдириб ташлашмайдими, сен тинчлик-осойишталик ҳомийси, [illegible] иложи йўқ. Манзилга етиб келдингиз, эгардан тушинг. Тамом вассалом! Америқо тартиби шундай.

Демак, Рейган ўрнига бошқа одам ўтиради. Республикачилар бу ўринга ўз номзоди тарзида Бушни кўрсатишди. Буш — Рейган президентлиги даврида саккиз йилга яқин вице-президент лавозимини эгаллаб келди. Бунгача Америқонинг БМТдаги элчиси (1971-72), республикачилар партияси Миллий қўмитаси раиси (1973—74), АҚШнинг Пекиндаги ваколатхонаси бошлиғи (1974-75), Марказий Айғоқчилик Бошқармаси директори (1976-77) каби юксак лавозимлар эгаси бўлган. У сиёсатга 42 ёшида аралашди — 1966 йилда АҚШ Конгресси аъзоси бўлди. Шунгача эса тижорат билан шуғулланган. Иккинчи жаҳон уруши жабҳаларида Америқо Ҳарбий Ҳаво Кучлари учувчиси, урушдан сўнг дорилфунун тингловчиси бўлмиш мистер Буш Техас штатида нефть қазиб чиқарувчи, келажаги анча порлоқ бўлган компаниянинг асосчиларидан бирига айланган, катта миқдорда сармояси бўларди. Тижорат майдонидаги рақобатчилик бозор иқтисодиётининг оғир синовлари, «курашмасанг ҳеч кимсан» шиори амалда бўлган жамият кечаги сармоядор бизнесменни улкан сиёсатчига айлантирди. Тақдир уни нафақат Америқо, балки бутунжаҳон тарихида мисли кўрилмаган ўзгаришлар рўй берадиган замонда юртбоши қилди. Етмиш йил илгари давлат тўнтариши ясашга муваффақ бўлган ва зулм-зўравонликка асосланган жамият яратган қизиллар туфайли дунё икки қутбга — социалистик ва капиталистик тузумга бўлинганди. Шу сунъий тузум туфайли ҳар дақиқада уруш олови чиқиши, ер курраси йўқликка равона бўлиши ҳеч гап эмасди. Буш маъмурияти замонасида бу тузумлардан бириси тарих мулкига айланди, шу тариқа давлатлар ўртасида рўй бериши мумкин бўлган учинчи жаҳон урушининг — ядро қирғинининг олди олинди...

Аммо, нега америқоликлар ўз халоскорига қайта овоз бермадилар? Сиёсатшунослар буни таҳлил қилиб, бош оғритиб ўтиришга маҳкум эмаслар. Улар шундай бўлишини анча олдин пайқашган. Негаки, америқолик яратганнинг берган насибасига шукр қилиб яшашга ўрганмаган, эртадан умидвор бўлиш, бугунги қийинчиликни вақтинча фаҳмлаш фикридан ёт халқ. Улар бор нарсани — қўлда ушлаш мумкин бўлганини тан олишади. Уларни ширин ваъдалар билан авраб туролмайсан. Америқоликлар шунақа халқ.

Бушнинг бирламчи хатоси — ташқи сиёсатга кўп эътибор бериб, давлат ичкарисини унутганидир. Шундан, сўнгги йилларда америқоликларнинг турмуш даражаси сезиларли бўлсада-бўлмасада тушди, давлатнинг ташқи қарзи ошиб борди. Рейган замонасида давлат қуролланишга зўр бергани, қирғин қуроллари ишлаб чиқаришга кўз кўриб, қулоқ эшитмаган миқдор маблағ ажратгани — тарихий далолат. Халқ буни тўғри тушунган, ўша пайти қуролланиш зарур эди. Чунки, ташқи душман — Шўро империясининг бели бақувват, қуролланиш пойгаси ҳам жиддий давом қилаётган эди. Горбачев ва Рейганнинг қўл сиқишишлари ташкилотчиларигагина самимий кўринарди. Дўстлик ҳақида кўп гапиришни одат қилган Иттифоқда ҳамон Америқони биринчи рақам душман санашар, ҳатто Невада ўлимгоҳларида ядро синовларининг дами учган пайтда ҳам Семипалатинскда бу жараён изчил давом қилдирилар, улкан дашти қипчоқ шоири Улжас Сулаймоннинг норозилик намойишларини Москов сиёсатдонлари кўрмаганга олишарди. Буш даврига келиб, Ўрис ҳоқонлигининг [illegible] кўриниб қолди, энди улар дунё сиёсатини бошқариб, таъсир ўтказиб туришни эмас, ўз уйида тартиб ўрнатишга кўпроқ эътибор бера бошладилар. Яқиндагина спорт тайёрасида Қизил майдонни қаршиликсиз ишғол қилган олмон хаёлпарасти Руст жасоратини энди истаган одам такрорлаши мумкин эди. Чунки, етмиш йилки ғанимолмас қалъа ҳисобланмиш мамлакат ичкарисида оғзиолалик чиққан, кечагина «советлар кошонасида» дориломон яшаган халқлар бир-бирларига тиғ кўтаришгача бориб етишмоқдайди. Болтиқбўйи қонуний йўл билан бу «оила»ни тарк этган, Кавказорти давлатларида эса бир қулоч ер учун қонли жанглар давом қиларди.

Худди шундай мураккаб даврда жаҳон айвонида кутилмаганда Саддам Ҳусайн отлиғ араб пайдо бўлади. У азалдан ҳам америқопараст муте давлат бошлиқларини хушламас, океан ортидагиларнинг текин хом ашё базаси бўлиб қолган қорамой қазиб олувчи биродарларини сотқинлар атарди. Ироқнинг собитфеъл, қайсар ҳукмдори ўнлаб давлат ҳудудларига бўлиниб кетган арабларнинг бирлашишлари, қудратли давлатга айланишларини океан ортидагилар ва уларнинг Яқин Шарқдаги айрим давлатлар тепасида ўтирган хомтовоқлари исташмаётганини яхши биларди. Араб дунёси тинч йўл билан ўз озодлиги, якдиллигига эришиш мушкуллигини билгани боис у қуролланишга, энг замонавий ажал ускуналари яратиш ва сотиб олишга зўр берарди. Бу қарама-қаршилик тинчгина кўринишда узоқ давом қилиши мумкин эмасди. Кимнингдир сабр косаси тўлиб кетар, биринчи бўлиб курашга чорлар. 1990 йилнинг августи бошида Ироқ бир кечада қўшни Қувайтни ишғол қилди ва ўз вилоятига айлантирди. Нефти туфайли энг бой давлатлардан бири ҳисобланган қувайтлик ҳукмрон шайхлар ўз ҳомийлари — тупроғидан қазиб олинаётган қора олтиннинг эгалари америқолик сиёсатдонлари ҳузурига илтижо билан мадад сўраб боришди. Буш уларни қўллашга, ўз ватанлари тахтига қайта ўтказишга ваъда берди. Ва ваъдасининг устидан чиқди. Буш бу ерда инсонпарварлик нуқтаи назаридан иш кўрди, деб айтиш ҳам жуда тўғри эмас. У Ироққа қарши иккинчи жаҳон урушидан сўнг мисли кўрилмаган улкан қўшинни жангга ташларкан, қувайт арабларини ҳимоя қилаяпти, энди жаҳондаги тинчликнинг кафолати унинг ихтиёрига ўтади, деб ўйлаш ҳам хатодир. У бир арабни яна бир арабдан ҳимоялаган эди. Чунки мана Фаластин араблари йигирма йилки, Исроил босиб олиб, дунё харитасидан ўчирган қадим давлатларини тиклай олмай тенгсиз жангларда мағлуб бўлиб келаяптилар. Фаластин арабларининг додини америқолик сиёсатдонлар эшитишмайди. Чунки, Фаластин Қувайт эмас. Унинг заминида битмас-тугамас нефть йўқ. Буш Қувайт арабларини эмас, уларнинг ер ости бойликларини ҳимоя қилди. У миллатни эмас, ўз давлати манфаатларини биринчи ўринга қўйди.

Буш йигирма тўққиз қудратли давлат бошлиқларини бу урушда ҳамкор қиларкан, БМТнинг махсус директивасига суянди. «Мен Саддам Ҳусайн босқинчи давлатининг таъзирини бераман, ўзини тахтдан ағдараман!» деб ваъда берди у. Ироқ уруши қирқ кунга чўзилди. Бир мустабид ҳоқоннинг ағдариш ҳатти-ҳаракатида минглаб, юз минглаб тинч аҳоли, болалар, аёллар энг замонавий қуролларга ем бўлдилар. Қувайт шайхлари ўз курсиларига қайтишди, Ироқни чўчитиб туриш, унинг ядро қуроли яратаётган ўчоқларини йўқ қилиш учун араб саҳроларида минглаб кишилик экспедицион қўшин номаълум муддатга қолдирилди. Лекин Буш ҳарқанча уринмасин Саддамни ағдара олмади, унинг ядро ўчоқларини йўқотолмади. Буш охири оқибат ёлғончи бўлиб чиқди. Америқонинг йирик сонли қўшинини «Саҳродаги қуюн» ҳарбий ҳаракатларида қатнаштириш ва «манфаатларни ҳимоя қилиш» учун араблар чўлида қолдиришга давлат ғазнасидан мисли кўрилмаган маблағ сарфланди. Тўғрироғи, бу маблағлар ҳавога учди..

Бир қараганда Ироқ уруши Бушга обрў келтирган бўлсада, лекин бу обрўнинг таги пуч бўлиб чиқди. Худди мана шу ғалабадан эсанкираш, уни сайловолди курашда кўзини шира бостирди. Бушнинг сайланмаганига аввало унинг ўзи айбдор дейишмоқда сиёсатдонлар. Гап шундаки, Ироқ урушидан сўнг унинг шуҳрати анча ошганди (88 фоизгача). Шундан чўчиб сайловда унга асосий рақиб бўлиши кутилаётган демократ-китлар — Нью-Йорк губернатори Куомо ёки Нью-Жерсилик сенатор Брэдли ёки Теннеслик сенатор Горлар ўз номзодларини қайтариб олишди. Бунгача катта davраларда ўрни унча йўқ, лекин ўзига яраша қайсар ва тадбиркор Клинтон эса Буш шуҳратидан чўчиб ўтирмади. Аксинча, у атрофига бир гуруҳ зукко сиёсатчию-иқтисодчиларни йиғиб шундай сайловолди режасини тузиб чиқди-ки, бу «Бушни енгиб бўлмайди» деган фикрни пучга чиқарди.

Буш асосан халқаро сиёсатдаги ғалабаларига кўп баҳо бериб юборди. Америқоликлар эса яна бир бор сиёсатдаги эскидан қолган ақидани ҳақ эканлигини исботлашди: ташқи сиёсатдаги ютуқлар ҳар қанча яхши бўлмасин вақт ўтиб улар унутилади. Энг муҳими иқтисод. Халқ ўз туриш-турмушига қараб раҳбарга баҳо беради. Айниқса америқоликлар. Бу борада эса Буш тўғриси унча мақтанадиган иш қилолмади.

Шу ўринда у ўз дўсти Михаил Горбачев хатоларини такрорлади. У ҳам халқаро муносабатлардаги натижалар билан сармаст бўлиб, иқтисодни бой берди. Иқтисодни бой берганни эса ҳоли бир кун албатта бой бўлади. Ельциннинг сайланиши унинг зўрлиги учун юз бермади. Халқ Горбачевдан, унинг ички сиёсатидан норозилиги учун ҳам Ельцинга овоз берди. Америқода, ҳайратланарлиси шуки, Россиядаги ҳолат такрорланди. Одамлар Клинтонга ҳайриҳоҳ бўлиб эмас, Бушга «қарши» бўлиб овоз беришди...

Бушнинг яна бир хатоси — тарқаб кетган Шўро республикаларининг ҳар қайсисига айрича кўз билан қарашидир. Болтиқбўйини дарҳол тан олиш ва ҳатто мудофаа ёрдам беришга у ҳозиру нозир. Гуржистон худди шу йўлни танлаганида эса сукут сақлайди. Чунки, гуржиларнинг мустақиллик эълон қилиши Московдагиларга маъқул эмас. Москов Кавказдаги манфаатларидан айри тушяпти. Лекин, августдаги давлат тўнтаришига уринишдан сўнг эълон қилинган мустақиллик ҳаракатини миннатдорчилик билан қабул қилади. Чунки, Ельцин бошлиқ Ўрисия ҳукумати бу ажралишнинг тарафдори, ҳатто байроқдори. «Ажралиш» — кимгадир ўз шахсий душманининг ўрнини олиш учун керак. У ёғи сўнг бир гап бўлар...

Буш ҳукумати Гуржистонни кейинча — у ерда московпараст йўлбошчи иш бошлагач тан олди. Ҳурфикрли америқоликлар энди президентни Московлик демократ Ельциннинг қўғирчоғига айланиб қолганликда айблашишади. У ҳатто Оврупадаги илиги бақувват давлатларга таъсир ўтказиб бўлсада, очлик остонасига келиб қолган давлатга 24 миллиард доллар ёрдам беришга рози қилади. Уни ҳурфикрли америқоликлар ўриспарастликда айблашдан тап тортмайдилар.

Буш ўз ҳатти ҳаракатларини оқлаб, худди шу йўл билан халқимнинг ва бутун дунёнинг тинчлигини сақлашга муваффақ бўлдим, дейди. Негаки жаҳл чиққанда, ақл қочиши бор. Шўро давлати инқирозидан сўнг унинг ҳаробалари ўрнида бирданиға тўртта ядро қуроли мавжуд давлат пайдо бўлди. Олдин фақат бир давлат билан ҳисоблашишга одатланган Америқо энди тўрт давлат бошлиғи билан энг нозик дақиқаларда музокара столига ўтиришга мажбур. Тенг ҳуқуқли асосда.

У Ельцинни, Кравчукни, Назарбоевни, Шушкевични бир даврага жамлаб шўролардан мерос ажал қуролларини Ўрисияга қайтариш ҳақидаги шартномага имзо чектиргач, сал енгил нафас олади. Бу билан ўзининг тарихий миссияси якунланди, ҳисобламайди. Яна йигирма кундан сўнг лавозимини демократик партия вакилига топширишини билатуриб ҳам Ўрисия билан қуролсизланиш борасида тарихий ҳужжат имзолаш учун Москвога ошиқади. «Бу менинг халқимга сўнгги тарихий хизматим!», деб яхши ном муҳофазасида кетгиси келади...

У сиёсий майдонда саноқли кунлар умри қолганини билсада ўз вазифасини ҳалол адо қилаверади — гуруҳбозликдан ҳалокат ёқасида қолган Сомали давлатига тинчлик ўрнатиш учун юборилган аскарлар билан янги йил Ҳайитини биргаликда нишонлаш учун Магадишога келади. Бу бизнинг тасаввуримизга сиғмайдиган ҳодиса. Негаки, ҳатто уч ойдан сўнг ўз курсингиздан кетасиз, деб қатъий буйруқ олган оддий хўжалик раиси қандай аҳволга тушишини кўз олдингизга келтиринг. У бундай пайтда ўлақолсада халқ учун, жамият учун ишламас. Бошқа йўлларга бош урар...

Мана Америқонинг, шу жумладан дунёнинг умри яна тўрт йил қарияпти. Республикачилар фирқасининг вакили Жорж Буш Оқ уйни тарк этмоқда. Унинг ўрнига давлат тарихида энг ёш президентлардан ҳисобланмиш демократ Билл Клинтон ўтиради. Америқода илк бора иккинчи жаҳон урушидан кейин уруш кўрмаган авлод вакили президент бўлиб сайланди. Қолаверса, охирги ўн йилликларда сиёсий майдонига кетма-кет мағлубият аламини тортганлар — Демократик партия вакили. Уларнинг энг сўнгги бообрў номзоди — Жон Кеннеди отиб ўлдирилганди. Сўнг бир муддат Жимми Картер келиб кетади... Дарвоқе, Клинтон сайловларда ютиб чиққанини эшитган ҳамоно, биринчи бўлиб қилган иши уни табриклаш бўлганини ўзиёқ Бушнинг мард ва бағри кенг эканлигини кўрсатади.

Буш Президентлиги ўзининг айрим жиҳатлари билан катта сиёсатга жўшқинлик ва очиқлик олиб кирди. Унинг ҳар кун эрталаб чопиши бутун Америқони у билан тенг туришга ва унга тақлид қилишга ундади. Унинг норасмий давралардаги очиқлиги ва сермулозаматлилиги Америқони янада яшартиргандек бўлди. Унинг ўз юрти ғалабаларидан фахрланиши, ўз спортчиларининг ютуқларидан қувониши, табиатан ватанпарвар бўлган Америқони янада ватанпарварроқ қилгандай бўлди. Унинг бўш пайтларини теннис, гольф, бейсбол майдонларида ўтказиши бу спорт турларини мавқеини дунё миқёсида бир мунча кўтаргандай бўлди. У жаҳоннинг энг кучли кишиси деб тан олинган Арнольд Шварцнеггерни Америқо спорти министри қилиб тайинлаши Америқода ёшларни фақат кучли ва мустақил ўсишида ўзига хос ундов бўлди. У Америқо баскетболининг энг ёрқин «юлдузи» «Меджик» Жонсон СПИДга чалинганида уни йўқ қилиб юборишни эмас, аксинча унга ҳамдард бўлишни ўйлади. Жонсонга телеграмма юбориб, бардам бўлишини тилади. Бу ўз юлдузининг фожеасидан бутунлай руҳи тушиб кетган етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган Америқони яна руҳлантириб юборди.

Қизиғи, Буш даврида Президентликнинг иккинчи касби спортга айлана бошлади. Президентнинг спорт билан шуғулланиши модага айланди. Илгари ўз Президентларини фақат расмий даврлардагина кўришга ўрганган кишилар энди уларни спорт майдонларида ҳам кўра бошлашди. Унча аҳамиятли бўлиб кўринмаган бу ҳолатнинг муҳим жиҳати шундаки, бу президентларни халққа анчайин яқинлаштирганди. Бу ҳам кетаётган Бушнинг хизматидир.

Шарҳловчилар республикачиларни консерватор фикрдаги сиёсатчилар ҳисоблашади. Бу ҳол мамлакат ички ва ташқи сиёсатида яққол сезилиб туради. Республикачиларни ҳатто догматик кайфиятлари учун собиқ коммунистларга менгзашган... Демократларни эса либераллликда айблашгани-айблашган. Аммо, бир томони бор — Америқода президентлик курсисига демократ ўтирдими, ташқи сиёсатда анча ўзгариш сезилиши шубҳасиз. Буни Клинтон сайлов арафасида, сайлангач ҳам бир неча марта таъкидлади. Жумладан Яқин Шарқ масаласида ҳам Саддам Ҳусайн Бушнинг «ағдарилган» куни мамлакатида миллий байрам эълон қилгани бежиз эмас...

Шу ўринда яна бир нарсани таъкидлаш лозим. Ироқда «алами қолган» Буш кетар жафосига яна унга уруш очиши, очиғи президент қиёфасига бир оз соя солгани рост.

Республикачиларни кўпинча мамлакатнинг сармоядорлари — энг юқори элитаси қўллаб келади. Демократларни эса қуйидагилар — оддий халқ вакиллари. Шунинг учун ҳам республикачилардан фарқли демократлар вакиллари ҳамма вақт Америқо тарихида энг севимли президентлар бўлиб қолганлар...

Буш кетяпти. 68 яшар қария энди хотиржам дам олса, арзийди. Давлат унга шахсий нафақа, тансоқчилар ва бошқа имтиёзларни муҳайё қилади. У истеъфога чиққан ва ҳозирда ҳаёт бўлган бешинчи собиқ президентдир.

Одатда етишган, ўзини ориятли, маданиятли, нафсониятли деб билган юртларда тахтдан кетган «катталар» тепилмайди. Президентлар айниқса. Бу биз — коммунистик империя даврида ўзимизнинг энг улуғ коммунистик раҳбаримизни бор кучимиз билан мадҳ этардик-да, у ўлган куни (бошқача бўлиши мумкин эмасди — асосан бош раҳбар ўлгунча ишларди) уни қоралашни бошлардик. Хайрият у кунлар ўтиб кетди...

Кўп юртларда президентнинг ишдан кетиши шахсий фожиаси ҳисобланмайди. У ҳамма одамлар қатори яшайди, қайтанга илгаригидан кўра обрўлироқ, ҳурматлироқ бўлади. Шу маънода биз ҳам эндиликда раҳбарларнинг кетишига маданиятли мамлакатлардан ўрганиб тўғри қарашни ўрганмоғимиз керак.

Хўш, эртага Оқ уйни расмий тарк этадиган Жорж Бушнинг тақдири қандай кечади? «Клинтонга ҳокимиятни топширгач, Техасга кетаман», дейди унинг ўзи. Чунки у шу ерда сайловчи сифатида рўйхатга олинган. «Барбара (хотини) иккимизга энди сайловлар ҳам йўқ, сиёсат ҳам. Асосий кучимни одамларга, ёрдамга муҳтожларга мадад бўлишга сарфлайман. Ахир бу ҳам америқоликларнинг ўзига хослигини бир кўриниши-ку!» — дейди ҳақиқий америқолик бўлган Буш.

Ҳа, нима бўлганда ҳам Буш бўш ўтирмайди. Ўэчга етарли сармояси бор. Қолаверса, у айрим собиқ курсидошлари каби ўзини ўтучўққа уриб, пул қилиш пайида бўлмаслиги аниқ. Мисол учун Рональд Рейган Японияда бўлганида бир жуфт лекция ўқиб икки миллионни қуртдай санаб олгани каби ёки Жеральд Фордга ўхшаб тўртта одам даврасида айтган гапи учун 10—15 минг доллар сўрамайди. У ўз мавқеини ва қадрини билади. Унинг яқинлари гувоҳлик беришича, ҳойнаҳой собиқ президент асосан китоб ёзса керак. Нима десангиз, денг-у, кимсан Буш жаноблари китоб ёзсалар арзийди. Дунёни ўзгартиришда, 45 йиллик совуқ уруш сиёсатини барҳам топишида, коммунистик мафкуранинг зил кетишида, СССРдек бадҳайбат қўрғоннинг қулашида шубҳасиз унинг хизматлари бор. Ҳойнаҳой бундай муаллифнинг китоби ҳам ўзига ўхшаган қизиқарли бўлса керак.

Бу китобда у нималар ҳақида ёзади, буни айтиш қийин. Лекин бу китобда у бошидан ўтган кўп савдолар қатори, шубҳасиз бир нарсага тўхталади. Бу ҳам бўлса, у ўзи тез-тез такрорлашни хуш кўрганидек вориси Клинтонга, ўз америқоликларига ва сизу-бизга қирғинбарот урушлари ваҳимасидан халос бўлган ҳамда сиёсий, қарама-қарши мафкураларнинг зада қилувчи бемақсад курашларидан қутулган, бир қадар хотиржам ва самимий дунёни қолдиргани тўғрисида ёзса керак.

Тан олинг, бу катта гап. Битта президентга етиб ортгулик хизмат.

Аҳрор АҲМАД,
Рўзимбой ҲАСАН.

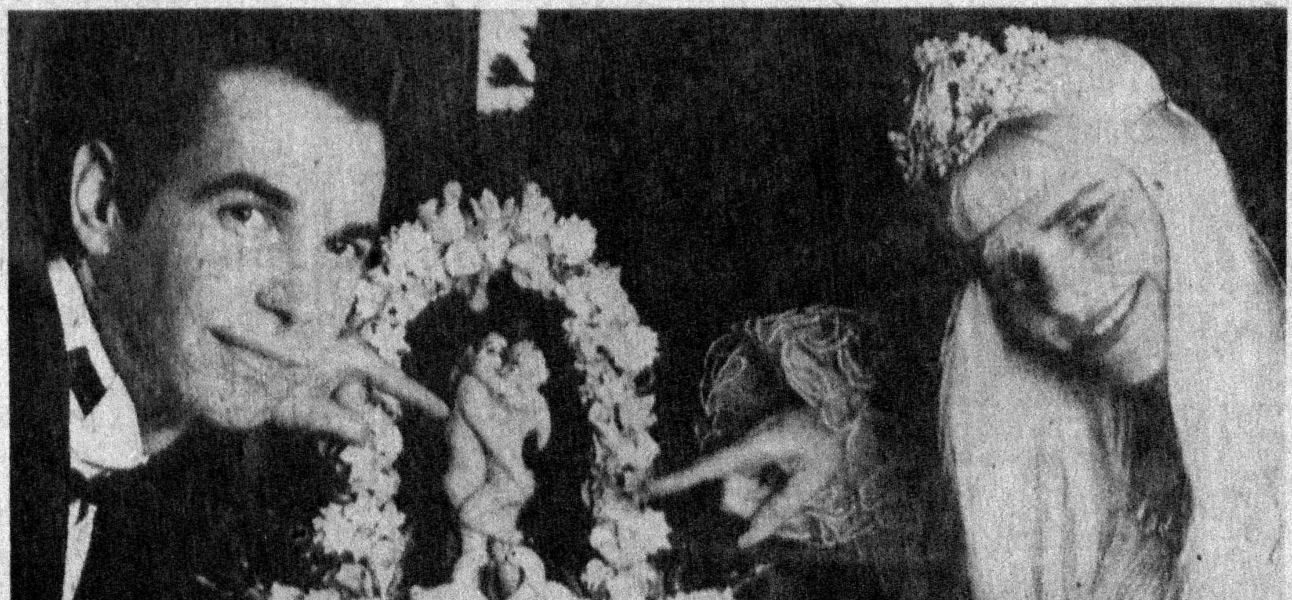

Италиялик машҳур кино юлдузи, 39 ёшли Илона Сталер — Чиччолинани (юқоридаги сурат) кўпчилик таниса керак. Порнографик фильмлардаги ғалати роллари орқали анча таниш. У яқинда америқолик ҳайкалтарош Жефф Кунсга турмушга чиқиш арафасида. Лекин улар аризани Илонанинг ўз ватани — Будапешт шаҳар никоҳни қайд этиш бошқармасига топширишни келишиб олдилар. Чунки ҳар қалай ўз яқинлари олдида тўй ўтказиш яхши-да.

Бу сурат эса (пастдагиси) Оренбургда олинган. Кимни айблайсиз? Бола-қайда не гуноҳ? Махсус болалар уйида тарбияланаётган бундай гўдакларнинг ота-оналари ашаддий пиёнисталар. Шул боис ҳам бу ерда соғлом болалар кам. Энг даҳшатлиси, улар бир умр шундай азоб чекадилар. Ота-оналари эса..

Суратлар ТАСС ва КЕЙСТОН—ТАССники.

СОБИҚ СССРЛИК КЎЧА СУПУРУВЧИЛАР

Тель-Авивдаги кўча супурувчиларнинг 80 фоизи собиқ СССРдан кўчиб борганлардир. Қизиғи шундаки, уларнинг ярми — олий маълумотли кишилар. Бу ҳақда собиқ Совет Иттифоқидаги «муртад»лардан бири бўлган, 1987 йили Исроилга кўчиб кетган Владимир Слепак «Лос-Анжелес таймс» рўзномаси мухбирига маълум қилди. Унинг гувоҳлик беришича, сўнгги ойларда бу мамлакатга кўчиб келган муҳожирларнинг 40 фоизи иш тополмай сарсон бўлиб юрибди.

Хуллас, Исроил кўпчилик муҳожирлар орзу қилган жаннат эмас экан. Маълумки, Исроилда ўзаро рақобат кучли, собиқ СССРдан борганлар эса бунга мутлақо тайёр эмас.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ШВЕЙЦАРИЯ БИРИНЧИ ЎРИНДА

● ҲОЗИРГИ кунда Швейцария аҳолиси энг кўп даромад топаркан. Яъни ҳар бир киши бир йилда 33150 доллар даромад қилади. Бу дунё бўйича энг юқори кўрсаткичдир. Даромадлилик бўйича Швейцариядан кейин Люксембург, Япония, Швеция, Финляндия, Норвегия, Дания, Ғарбий Олмония ва Исландия аҳолиси туради. АҚШ эса атиги ўнинчи ўринни эгаллаган. У ерда киши бошига даромад бир йилда 22560 долларни ташкил этади.

Ер юзидаги энг қашшоқ давлатлар Африка қитъасида жойлашган бўлиб, Мозамбикда даромад жуда ночор аҳволда. Яъни йилига атиги 70 доллар, Танзанияда 100 доллар, Эфиопияда 120 доллар холос.

Агар Ер шарининг қайси томонида камбағаллар кўплигини ҳисоблайдиган бўлсак, Жанубий Осиё мамлакатлари тарози палласини босиб кетади. Уларнинг аксарияти Ҳиндистонда яшайди. Бу ерда 1990 йили йиллик даромад киши бошига 360 долларни ташкил этган бўлса, 1991 йилда бу кўрсаткич 330 га тушиб қолган.

ЎСИШ ТЕЗЛАШГАН, БИРОҚ СОҒЛИҚ...

● ЯПОНИЯ соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот вазирлиги тарқатган маълумотларга қараганда, ҳозирги япон ўсмирлари бундан 30 йил бурунги ёшларга нисбатан ўсиши жуда тезлашган, бироқ саломатлиги аввалги авлодларникидан анча ёмон. Вазирлик ўтган йили 700000 ўғил-қизни тиббий кўрикдан ўтказиб шундай хулосага келди. Бундай тиббий кўрик япон ўсмирлари орасида ҳар йили ўтказилади.

Маълум бўлишича, бугунги япон боласи 30 йил бурунги тенгдошидан 9,5 сантиметр баланд бўлса, қизлар 7,5 сантиметр новчалик қилади. Бундан ташқари уларнинг вазнида ҳам фарқ бор экан, яъни ўғил болалар 9 кило, қизлар эса 6,7 кило оғирроқдир. Балки шулар сабабми қиз болалар 9—10 ёшда, ўғил болалар эса — 11—12 ёшдаёқ вояга етмоқда. Бироқ шундай бўлишига қарамай, бугунги кўп ёшларнинг кўзлари ҳам ожиз. Масалан, қуйи синфларда ўқиётганларнинг ҳар бешовидан бири, юқори синфдагиларнинг ҳар учовидан бирининг кўзи ожиз бўлиб, кўзойнак тақишади. Бундан ташқари 45,6 фоизи кўзининг ўткирлилик даражаси паст бўлса-да, кўзойнак тақмайди.

8 ЁШЛИ ОНА

● МЕКСИКАнинг Гвадалахара шаҳрида ҳар қалай инсоният учун қувонарли ҳол бўлмаса-да, лекин ҳайратда қолдирувчи янги «рекорд» рўйхатга олинди. Шу шаҳарда яшовчи Сульма Гуадалупе Моралес 3 кило-ю, 200 грамм оғирликда ўғил туғди. Бунинг нимаси ҳайратланарли деяётгандирсиз? Гап шундаки, ўғиллик бўлган она эндигина 8 ёшга тўлган. У энди дунёдаги энг ёш она ҳисобланади.

Сабоқ

«МАҚБУЛИ ҲИДОЯТ БЎЛАЙИН ДЕБ ГУНОҲ ЭТТИМ»

ТУРК ТАСАВВУФ адабиётининг буюк вакилларидан бири Бобораҳим Машраб ҳаёти ва ижоди ҳамон ўзининг шарҳ этилмаган кўп нуқталари билан тилсим бўлиб қолмоқда. Барча маълумотлардан ўринли фойдаланиб илмий хулосалар чиқариш ва жами мулоҳазаларни жамоатчиликка тақдим этиш вақти келди. Чунки бизда мана шу кунларга қадар мавжуд манбалардан фойдаланиш ўта бир ёқлама эди. Кўп баҳсталаб ўринлар «кескин синфийлик» нуқтаи назаридан ҳал қилинган. Шундай чигал хулосалардан бири Машрабнинг эркаклик хусусиятидан маҳрум этилиш масаласидир. Эмишки, жоҳил Офоқ Хожа бир канизагига ошиқ бўлгани учун шоирни шундай ҳолга дучор этганмиш. Бундай жоҳил хулоса шу бугунга қадар ҳаммани ишонтириб келди. Аммо бугунги ўқувчи иккиланиб қолган: унга ишонсинми, ёки йўқ? Бу савол кўпчиликни ҳалигача қийнаб келаётир. Шул боис бу масалага оид ўз мулоҳазаларимиз билан ўртоқлашишни маъқул топдик.

Бобораҳим Машраб дастлабки таълимни асли наманганлик, Бухорода таҳсил олиб қайтган Мулла Бозор охундан олган. Бироқ ХИРҚАНИ («хирқа — тариқатга кирган кишининг рамзий белгиси бўлмиш кийим) қошғарлик ҳазрат Офоқ Хожа ҳузурида кийган. «Офоқ» деган сўзнинг маъноси «Қутбул-алам» демак бўлиб, «Қиссаи Машрабда» шундай дейилади: **«дунёда икки Офоқ ўтибдурлар: бирлари Ҳожа Абдул Холиқ Ғиждувони, яна бирлари ҳазрати Офоқ ҳожамдирлар» («Қиссаи Машраб» Т., 1992 й., «Ёзувчи», нашр. Бундан кейинги кўчирмалар шу манбадан олинади).** Аёнки, «офоқ» унвони буюк таҳайюл соҳиби эканликдан далолат беради. Мулло Бозор охунд Машрабни Қошғарда оламни сўраб турган ушбу Офоқ Хожага (вафоти 1695) юборади. Чунки Бобораҳим бунга маънан лойиқ эди. Бизнинг адабиётларимизда таъкидланганидек «шаккоклик қилгани учун» эмас. Офоқ Хожа Ислом мазҳабларидан бирининг асосчиси бўлмиш Маҳдуми Аъзамнинг (699—769 ҳиж. й.) набираси эди. Афсуски Ҳожанинг ҳаёти ва ижоди бизда ҳали ўрганилган эмас. Бу ҳам ўз тадқиқотчиларини кутиб турибди. Аммо бир нарсани таъкидлаш керакки, Офоқ Хожанинг турк тасаввуф адабиётига қўшган ҳиссаси катта. У киши зикри самоънинг Хуфия тариқасига мансуб эди. Бобораҳим бу зот томон йўлга чиқаркан: **«Қошғар тарафидин бир Марди Худони иси келадур»** дея ният қилган. Бобораҳим Офоқ Хожа ҳузурига Наманган, Лангар, Балиқчи, Андижон ва Ўш орқали келади. Йўл-йўлакай азиз авлиёларни зиёрат қилишни ҳам канда қилмайди. Жумладан Машраб ҳақидаги манбаларда айтилишича, у Ўшда Осаф ибн Барҳиёнинг афсонавий қабрини зиёрат қилади. Маълумки, Осаф ибн Барҳиё Сулаймон пайғамбарнинг пири бўлиб, тасаввуф адабиётида у зот комил инсон сифатида талқин қилинади. Манбаларда Осаф ибн Барҳиёнинг шундай ҳикмати машҳур: **«Одамларнинг энг яхшиси уларнинг ичидаги доносидир. Уларнинг доноси у дунёни деб бу дунёга савобли ишларни қилади, дунё давлати деб ўзини ўтқа-чўққа урмайди»** (Лутлуъ ул-маъкун» дан олинди).

Ўшдан тўғри Қошғарга ўтган Бобораҳим Офоқ Хожа остонасига шундай муножот билан кириб келади:

Йўл уза келди Машрабинг,
қўл узат эй Офоқ хожам,
Мен киму Ҳаққа етмагим
ёки пирим десаммукин.

Бу гап Машрабнинг сўзига яқин келиши мумкин. Аммо Машрабники эмас. Бу байт «Қиссаи Машраб»га тартиб берган номаълум муаллифга тегишли. Чунки Бобораҳимга МАШРАБ номини Офоқ Хожа қўйган. Бу воқеа бундай кечган: Бобораҳим Офоқ Хожа ҳузурига келгач муножот қилади ва «бу сўз Ҳазратимга (Офоқ Хожага — А. Ё.) хуш келиб, назари илтифотлари бирла қараб, қўлларини очиб, Машрабни ҳақига дуои хайр қилиб қифтига қоқтилар. Эрса, бисмил бўлғон мурғдек беҳуд бўлуб, йиқилдилар. Шул подшоҳим Машрабни бошини тиззаларига олиб, ботин(и)дан хабар олдилар. Эрса Машрабни(нг) дилини чароғига ёқ қуюб, филитасини тайёр қилиб, равшан қилғони бир пири комил тобмай юрган экан. Ҳазратим айдиларки: «ЭЙ СЎФИЛАР, СИЗЛАР ГУВОҲ БЎЛИНГЛАР, БУ ДЕВОНАНИ ОТИНИ МАШРАБ ҚЎЙДУМ, ОЛЛОҲУ АКБАР». Фикр аён: Машраб Офоқ Хожа ҳузурига келгунга қадар ИЛМИ ҚОЛдан воқиф эди. У учун Илми қол ИЛМИ ҲОЛ олдида бир касб эди. «Илми қол» далиллаши осон, ақлий ҳужжатлар асосига таянган дунёвий илмлар жаъми. ИЛМИ ҲОЛ эса шундайки, худди Руҳ сингари уни ҳам изоҳлаб, тушунтириб шу ТУЙҒУ сабабли Машраб «валийи модаризод» яъни ОНАДАН ТУҒМА ВАЛИЙ номига сазовор бўлган. Офоқ Хожа Машрабнинг кифтига қоққанларида унинг БЕҲУШ йиқилиш — бу шоирнинг орифлигидан далолат беради. Яъни худди шу ўринда Машраб ҲОЛнинг МУШОҲАДА мартабасига етганди. Умуман Машраб тайёр солиқ эди. Энди фақат унинг дил хумига дамо-дам ишқ шаробини қуйиб турувчи ПИР лозим эди. Бу иш ҳазрат Офоқ Хожа зиммасига тушди. Машраб Офоқ Хожа ҳузурида уч йил ўтин, уч йил машқда сув ташиди ва яна бир йил эшигида қўриқчилик қилди. **«Бу етти йилда бир пўстун кийдилар, ёзда чармини, қиш бўлса юнгини кияр эрдилар».** Бу Машрабнинг Офоқ Хожа қўлида тасаввуфнинг амалий босқичларини босиб ўтганидан далолат беради.

Айтишларича Машраб Пирдин икки мартоаба илтифот кўрмаган. Бундан «Машрабни(нг) кўнглига дард қилиб(нг), ўзларига айдиларки: «Эй Машраб, бу дарғоҳга келганинга етти йил бўлди, пиринг бир йўл Машраб деди, яна бир йўл Машраб десалар, ишинг тамом бўлур эрди, кел эмди бир гуноҳ қилғил, Худойи таоло бегуноҳни сўрамас экан, шоядки гуноҳ қилсам гуноҳкорни сўрсалар керак. Шоядки, шул туфайлидин пирим айтсалар элтинглар бу Машрабни осинглар десалар, ЎЛСАМ АРМОНИМ ЙЎҚ ЭРДИ». Бу ўринда, қизиқ бир ҳикмат дарж бўлган: ошиқ Маъшуқи ишқида ёнар экан, унга икки оламнинг ҳеч бир мукофоти керак эмас. У ҳатто гуноҳ қилишидан ҳам қайтмайди. Сабаби «Худо гуноҳкорни жазолайди» дейди шариат аҳли. Бироқ ошиқ Маъшуқи жазосидан завқланади. Жазога лойиқми, демак у эътиборга тушибди. Ошиққа худди мана шу нуқта керак: у бир лаҳза бўлса ҳам ДИЙДОРГА мушарраф бўлсин. Машраб яна Пири қўлида ўлишни ШАРАФ деб билади. Чунки у вужудан ўлган, фақат Руҳ борлиғига эга. Руҳ борлиғида яшашни изоҳлаб ёки тушунтириб бўлмайди. Уни фақат ҳис этиш мумкин. Буни ФАНО деб аташади. Шу сабаб Пир қўлида жисмоний ўлиш Машраб учун ҳеч нарса эмас. Бу кўплар учун ЙЎҚОТИШ бўлиб туюлиши мумкин, аммо Машраб учун бу — ТОПИШДИР. Айнан мана шу асос сабаб Ҳазратнинг канизагини ишқига Машраб лутф билан жавоб беради. Негаки Машраб канизакда Мутлоқ маъшуқ ЖАМОЛИНИНГ зуҳурини кўрганди. Бу воқеадан хабар топган Пир «ҚИЗИЛ ЛИБОС» кийиб, шамшири барахна бирла (Машрабға) рўбарў келди». Аммо Машраб Пирига қарата дейди:

Бир ҲУ чекибон Лайлини Мажнун қилаёздим...

Бу гапнинг замири буюк сўфийлардан бири Мансур ал-Ҳаллож (858-922 й. й.) нинг таълимотига етаклаб кетарди. Мансур Ҳаллож таълимотича, Худо — тажриба доирасидан ташқарида бўлиб, уни фақат ИДРОК орқали билиш мумкин. Яратишга киришгунга қадар У ўз зотини комиллаштириш учун ўз-ўзи билан суҳбатлашган. Шундай қилиб МУҲАББАТ туғилган. Унинг муҳаббатини биринчи тажаллиси ўзининг сифат ва исмларини кўп бўлишига йўл очди. Худо ўзининг МУҲАББАТИНИ томоша қилиш учун [illegible] сўнгра У АЗАЛГА мурожаат қилди. Азалдан ўз СУРАТИНИ ажратди. Бу Одамга ўхшаш шакл эди. Демак, Одам руҳи ҳам Мутлоқ руҳнинг бир қисми. Ҳаллож [illegible] руҳ бу — Илоҳий руҳ, у «руҳи нотиқа» деб аталади. Ҳаллож ўзини ана шу «руҳи нотиқа» билан гаплашувчи ҳисоблаб, борлиғини «Илоҳ билан бирликда (аналҳақ)» деб билади. Бу қарашнинг белгиси «Ҳува-ҳув» яъни «У бу — У» демак эди. Бу ибора Ҳаллож таълимотининг концепциясидир. Бунинг мазмуни бундай: модомики Инсондаги руҳ «руҳи нотиқа» деб номланар экан, демак бу руҳ Уникидир. Шу сабаб Ҳаллож «Мен эмас, руҳи нотиқа гапиради» деган. Яна Ҳалложнинг фикрича «Амр—яратилган эмас, шу сабаб у абадиймас, аммо ИРОДА—яратилган». АМРНИНГ яратилмаганлигига у шундай далил келтиради: **«Иблисга Худо Одамга сажда қилишни буюрганида, бу амр — шаклан эди, бордию ундай бўлмаганда Иблис бажарган бўлурди».** Шу сабаб Худо ГУНОҲ қилишни хоҳишга қолдиради.

Демак Машраб ҳам ГУНОҲНИ шунчаки хоҳиш этмайди, балки бунда у таъкидлаш лозимки, Маъшуқининг ЭЪТИБОРИНИ кўради. Эътибор — бу Васлга қадам. Булардан сўнг бизга Машраб сатрининг маъноси бир мунча ойдинлашади. Ички ҳурлик Машраб наздида, Мутлақ руҳига қовушиш учун йўлдир. У ҳам Ҳаллож сингари руҳини Мутлоқ руҳга мансуб деб билади ва «руҳи нотиқа» тилидан сўйлайди.

Буни Пир яхши англайди ва деганки: **«Эй сўфилар, Машрабни тутунгларки, андин Мансур Ҳалложнинг бўйи келадур»** (36-бет). Бу нуқта гўёки Пир ва муриднинг дунёқараши масаласида ЗИДДИЯТ мавжудлигини кўрсатади. Бироқ масала бундай: Пир, яъни Офоқ Ҳожа «зикри ҳуфия» яъни дилда ЖАЗАВА этиш тарафдори эди. Мурид (Машраб) эса ўз-ўзидан очиқ ОШКОР этиш йўлига ўтади. Айнан мана шу нуқтани илғай олмаганлигимиз сабабли Пир ва мурид ўртасига раҳна солиб қўйганмиз. Хўш, Машраб нега Ҳаллож таълимотида мақсадни кўрганди. Парвонанинг мақсади шамда куйиб, йўқ бўлиш экан, Машрабнинг НИЯТИ ҳам шу эди. Шу сабаб у Ҳалложга ҳамоҳанг равишда Пирнинг сўзига жавобан Илоҳга бундай нола қилган: **«Эмди то тирикман мундоғ гуноҳ қилмағайман, БИР ГУНОҲ ҚИЛҒОНИМҒА БАНДАНГНИ БАНДАЛАРИ(нг) МУНЧА ТАҲҚИҚЛАБ СЎРАСАЛАР, тонгла қиёмат бўлғонида ўзунг қози бўлуб, шул гуноҳимни сўроғонингча ҳам ДИЙДОРИНГҒА тўярман»** (36-бет). Шунда Пир Машрабга деганки: «Эй Машраб, бундоғ беадабликни ҳеч ким қилғон эмас». Машраб жавоби эса бундай бўлган:

Билдимки отинг Ҳазрати
ҳодийи музиллин,
Мақбули ҳидоят бўлойин
деб гуноҳ эттим

Шундан сўнг ҳазрати Офоқ Хожа қиздирилган муҳрни олиб, Машрабнинг гарданига (шаҳват нуқтасига) босган. Бу нима? Жоҳилликми? Йўқ! Машраб буни «ҲИДОЯТ» деб атайди. Тасаввуф фалсафасидан бироз хабардор бўлган одам буни Жоҳиллик ҳисобламайди. Нафси амморани мағлуб қилишлик — Руҳ билан қолишликдир. Солиқ фано мартабасига етар экан, унда ҳеч қандай нафсоний хоҳиш қолмайди. Унга энди жаъмики ҳодисот сири маълум, у икки оламнинг ҳам асроридин воқиф. Офоқ Хожа Машраб гарданига муҳр босиш билан уни зулмат ботқоғига отмаган, аксинча илоҳий нурга итқитган, уни НАФСИ АММОРАдан ҳоли этган. Машраб ҳам унга ОНГЛИ равишда қараган. «Ўзини Худоға бағишлаганда нафсоний хоҳиш қолмайди» деган ҳадиси шарифга амал қилган. Ҳаллож ҳам расулга пайравлик қилиб «Нафсинг сени эгарлаб олишдан олдин, сен уни эгарлаб ол», деганди.

Таъкидлаб айтиш керакки, Машраб канизак қаршисида жазавага тушиб ҲОЛ мартабасига етганди. Шу сабаб шоир «ани (канизакни — А. Ё.) кўруб БЕҲУД бўлған». Ахир у бежиз ўз-ўзига «Пиринг бир йўл Машраб деди, ЯНА БИР ЙЎЛ Машраб десалар ишинг ТАМОМ бўлур эрди» демаган.

Хулоса тарзида шуни айтиш керакки, бу мулоҳазалар мутлоқлик талаб қилмайди. Илк фикр сифатида қабул қилинса бас. Ўзга манбалар асосида бу масалага янада ойдинлик киритиш кейинги тадқиқотлар зиммасида.

Абдумалик ЁҚУБ,
ТошДД ўқитувчиси.

Китоб жавонингизга

«ҚАТАҒОН ҚЎРБОНЛАРИ»

Таниқли журналист, «Яхшилик қадри», «Қилмиш қидирмиш» китобларининг муаллифи Ислом Усмоновнинг кўп йиллик изланишлари самараси сифатида янги тўплами босилиб чиқди. «Ўзбекистон» нашриёти томонидан чоп этилган тўпламга жамланган очерклар қатағон йиллари қурбонлари — Абдулла Қодирий, Усмон Носир, Санжар Сиддиқ, Миёнбузрук Солиҳов, Нормат Исроилов, Даврон Искандаров, Камол Шарипов, Абдулла Қодиров, Анқабой Худойбахтов, Солиҳ Муҳамедов, Исроил Ортиқов, Карим Ғайбуллаев, Байзо Миразимовлар хотирасини абадийлаштиришга бағишланган. Муаллиф халқимиз бошига тушган кулфат боис ноҳақликка учраган, ўз жонини, она юрти ва халқи учун фидо қилган азиз одамлар ҳақида ҳикоя қилади.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ўша оғир ва мураккаб йилларда ноҳақ жабр кўрган ватандошларимизнинг мудҳиш қисмати ҳали кўпчиликка маълум бўлмаган томонлари очеркда кўпдан-кўп тарихий далиллар асосида тасвирланган. Ундаги кўп маълумотлар биринчи бор китобхонлар ҳукмига ҳавола этилган.

«Қатағон қурбонлари» китобига кирган очеркларнинг [illegible] қисми «Ёш ленинчи» (ҳозирги «Туркистон») газетасида Ислом Усмонов бўлим мудири бўлиб фаолият кўрсатган йилларда «Тарихнинг ўқилмаган саҳифалари» рукни остида муштарийлар эътиборига илк дафъа ҳавола этилганди. Тўғри, китоб ҳолига келгунга қадар улар қайта ишланган, маромига етказилган. Шундан очеркларнинг тили равон, ўқимишли, ҳар бир китобхонга манзур бўлиши шубҳасиздир.

К. РАҲИМ.

Ҳодиса

ЧЎЧИБ КЕТДИ

«Бухоро-1» темир йўл станцияси тармоқ ички ишлар бўлими жиноят қидирув бўлинмаси ходимларининг ҳушёрлиги туфайли фалокатнинг олди олинди.

Воқеа бундай бўлганди. Навбатчилик хизматини ўтаётган милиция катта сержанти Фурқат Боймуродов ва милиция кичик сержанти Паттоҳ Жалиловлар одатдагидек «Душанбе — Москва» поезди вагонларини айланиб, кўздан кечираётган эдилар. Поезд Қоракўл бекатига яқинлашаётганида уларнинг диққатини 13-вагондаги бир йўловчи тортди. У осойишталик посбонларига кўзи тушиши биланоқ безовта бўлиб, асабийлаша бошлади. Бу эса ҳуқуқ-тартибот ходимларини қизиқтириб қўйди. Текшириб кўрилганда, йўловчининг безовталаниши бежиз эмаслиги аниқланди. Унинг қўйнида 8 та жанговар ўқи бўлган Макаров тўппончаси бор экан.

Душанбелик 23 яшар бу йигитча ким! Унга тўппонча нега зарур бўлиб қолди! У бу жанговар қуролдан илгари фойдаланганми! Шу каби саволларга терговда жавоб топилади.

И. САФАРОВ,
ЎзА мухбири.
Бухоро вилояти

Булар икир-чикирлармиЎ?

«001» НИНГ ЖАВОБИ

ҚИШЛОҚДАН пойтахтга келган кекса меҳмон кетиш тараддудида об-ҳаво қандай бўлишини билмоқчи бўлибди. Ҳозирги кунда самолётда учиш унча-мунча одамга насиб қилмайди-ю, таксида аэропортга бориш ҳам осон эмас. Хизмат-бешиннат дегандай унга телефондан «001» рақамларини теришни маслаҳат беришибди.

Телефонда салом йўқ, алик йўқ, бир хотин русча сўзлай бошлабди. Кекса меҳмон уни тушунмай келинни чақирибди. Келин бўлса «Йўғ-е, улар ўзбекча ҳам гапириши керак. Ахир тилимизга давлат мақоми берилган-ку?» дебди. Аммо, об-ҳаво ҳақида маълумот берувчилар улар ўйлаганчалик эмас экан. Қонун қабул қилинганига уч йил бўлса ҳам бу ерда хизмат қиладиганларга сира таъсир қилмабди. Осмон осмонда ахир! Унга етиш ҳали осонмас.

(Ўз мухбиримиз).

АРАҚФУРУШ ҚЎЛГА ТУШДИ

ҚАШҚАДАРЁ вилояти ички ишлар бошқармаси иқтисодий жиноятчиликка қарши кураш бўлимининг ходимлари қамашилик Панжи Маматовнинг уйидан 9 тонна спирт, 1086 шиша қўлбола арoқ, 930 шиша минерал сув, 4000 дона «Русская водка» ёрлиғи топишди. Қизиқ, баъзи даволаш муассасаларида ҳатто беморлар учун спирт етишмаётган бир пайтда, Панжибой бунча тақчил молни қаердан олдийкин?

А. ТАЙПАТОВ,
ЎзА мухбири.

300 СЎМЛИК «ВОЛГА»

УЧ ЮЗ СЎМГА ҳозир бозорда бир кило гўшт ҳам бермайди. Аммо «йўли»ни топсангиз ҳатто «Волга» ҳам олишингиз мумкин экан. Ишонмайсизми? Китоб тумани алоқа бўлими бошлиғининг 1991 йил 30 декабрдаги буйруғига кўра «11—34 КФО» номерли «ГАЗ-24» хизмат машинаси фуқаро Маматқул Ҳайдаровга 300 сўмга сотиб юборилди. Буни давлат мулкини хусусийлаштиришнинг «ажойиб намунаси» деса бўлади.

«ИХТИРО» УСТИДАН ЖИНОИЙ ИШ ҚЎЗҒАТИЛДИ

Арақ анқонинг уруғига айланиб, нархи чайқовда 600—650 сўмга етганига ҳам анча бўлди.

Ҳамюртларнинг мушкулини осон қилиш ниятида Олот туманидаги кичик корхоналардан бирининг экспедитори қўлбола арақ ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. Бухоро вилояти ички ишлар бошқармасининг ходими, милиция майори Евгений Зуев бу воқеани қуйидагича шарҳлади.

— «Ишбилармон» экспедитор (тергов манфаатларини кўзлаб унинг исмини ошкор этмаймиз) 1992 йил Красноярск шаҳрига бориб, «ишбилармон» шахслар орқали арақ ясаш учун мосламалар гаплашиб келади. Буюртма тезда бажо этилади. Кўп ўтмай, Красноярскдан «КамАЗ» машинасида лиқ тўла зарур юк келади. Шундай қилиб, яширин цех ишга тушади. Бу ерда «Пшеничная водка» ёрлиғи билан ҳар куни юзлаб шиша арақ ишлаб чиқарилади.

Оператив гуруҳ биргина «Наргиза» тижорат дўконидан 14 яшик арақни мусодара қилганини айтиш кифоя. Экспедитор уйидан ҳам 13 яшик сотувга тайёр арақ, қопқоқ ўрнатувчи мосламалар минглаб пўкаклар, кўплаб миқдорда спирт, бўш шишалар чиқди...

Бу «ихтиро» бўйича жиноий иш қўзғатилди.

И. САФАРОВ,
(ЎзА мухбири).

БОЖХОНАДАН МАЪЛУМ ҚИЛИШЛАРИЧА:

ҲОЗИР анқонинг уруғи бўлиб қолган электр аккумуляторининг бозор нархи 15 мингга чиқди. Жиззах вилоятидаги корхонада ана шундай танқис маҳсулот чиқарилаётгани ҳайдовчиларни қувонтирган эди. Афсуски, бу ерда ҳам олғирлар топилиб қолди. Ўш тўқимачилик комбинатининг ҳайдовчиси М. Розимов кимларнингдир ҳомийлигида жами 2,5 миллион сўмлик аккумуляторни машинасига ортиб, завод дарбозасидан чиқди-ю... Бироқ у узоққа боролмади: божхона ходимлари текшириб кўришганида, ҳужжатлар қалбаки бўлиб чиқди. Қонунбузарга жарима солиниб, аккумуляторлар мусодара қилинди.

* * *

ДОН республикамизга валюта ҳисобига келтирилаётгани сир эмас. Аммо айрим шахслар не машаққат билан тайёрланган ун маҳсулотини четга чиқариб сотишга уринишаяпти.

Наманган насос станциясининг муҳандиси Д. Қорахўжаев 2,5 тонна унни Қирғизистонга оширмоқчи бўлди. Бироқ у қўлга тушди, иши терговга топширилди.

* * *

Андижон вилоят ҳокимлиги «Известия» давлат хўжалигига 6 тонна тарвуз, 1,5 тонна ерёнғоқ мағзини четга чиқариб сотишга рухсат берди.

Бироқ хўжаликдаги шоввозлар... Барибир қинғир ишнинг қийиғи чиқди. Рухсат этилган нарсалар соясида 4 тоннага яқин ўрик данаги, 3 тоннадан ортиқ туршак, 1119 килограмм кишмиш, 391 килограмм ерёнғоқ, 91 килограмм ерёнғоқ мағзи олиб кетилаётган экан. Шоввозларнинг найранги ўтмади. 1,5 миллион сўмликдан ортиқ маҳсулот мусодара қилинди.

Пўлат НИШОНОВ,
Мирза АБДУЛЛАЕВ.
(ЎзА).

Бухоронинг Олот район марказидаги болалар ва ўсмирларнинг спорт мактаби жуда гавжум жой ҳисобланади. Бу ердаги турли спорт тўгаракларида 500 га яқин ўғил ва қиз болалар шуғулланишмоқда. Шуниси эътиборга моликки, район ҳокими бўлмиш Ғофур Ботиров ҳам ёшлар билан тез-тез бу ерда кўришиб туради. Ғ. Ботиров — талабалар орасида самбо бўйича собиқ чемпион, бокс бўйича биринчи разряди бор. Шунинг учун бўлса керак, районда спорт машғулотларига алоҳида эътибор билан қаралади.

Сиз ушбу суратда фахрий тренер Ғофур Ботировни Олот районидаги спорт мактаби тарбияланувчилари билан кўриб турибсиз.

Ш. ШАРОПОВ тасвирга туширган.

Газета саҳифаланаётганда:

«ЗАМАН»НИНГ МУКОФОТИ ЭГАСИГА ТЕГДИ

ЎТГАН йилдан бери шу мукофот кимга бериларкан, деб кутаётгандик. Куни кеча бизлар билан ёнма-ён ишлаётган қондошларимиз — «Заман»чилар севиниб таҳририятимизга кириб келишди. Ўзбекистон республикаси мадҳияси танловида ғолиб чиққан шоир Абдулла Орифга ана шу совринни топширажакларини айтдилар.

Ниҳоят, кеча қадим туркийларнинг азалий удумларига биноан бир пиёла чой устида Туркияда махсус тайёрлаб келинган ажойиб совринни ўз эгасига топшириш маросими бўлиб ўтди. Кечани ТошДД талабаларига таҳсил бераётган туркиялик тилшунос олим Эртўрул Ёмон бошқарди.

Совринни Туркиянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Вулқон Чўтур топширди. Шундан сўнг суюкли шоирни ёзувчи-шоирлардан О. Ёқубов, Ж. Камол, «Заман» газетининг Ўзбекистондаги вакили Абдулвоҳид Қоя, Ўзбекистон Фанлар акдемияси мухбир аъзоси С. Ғуломов самимий қутладилар.

(Ўз мухбиримиз).

Келгуси сонда:

- МУСИҚА ҲИЕБОНИ
- БИР ЎЗИ 12 КИШИГА ҚАРШИ

Бош муҳаррир ўринбосари: Аҳрор АҲМЕДОВ
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, Н.ЖАЛИЛОВ, К.ЖУМАНИЁЗОВ, Ж.РАЗЗОҚОВ *(бош муҳаррир)*, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ *(масъул котиб)*, Қ.ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар – 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими – 32-57-93; ижодкор ёшлар – 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик – 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш – 32-53-98; тижорат – 32-58-48; қабулхона – 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Чоп этиш вақти соат 20.30 га белгиланган. Чоп этиш учун 20.30 да имзо чекилди. Буюртма Г—21 1 2 3 4 5 6